

Kulturmiljövård

Sammanfattning

Kulturutskottet behandlar i betänkandet 86 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2002, 2003 och 2004 med förslag som rör olika sidor av kulturmiljövården. Utskottet avstyrker samtliga dessa förslag.

Bland de avstyrkta motionerna finns förslag som avser kulturarvs- och kulturmiljöfrågorna i stort. Där finns också motioner med krav på ökat skydd för det kulturhistoriska industriarvet, den kristna folkrörelsens kulturarv, gamla kyrkstäder, kulturhamnar, sjömärken och fyrar, gamla skeppsvrak liksom olika typer av näringsfängslämningar i skogsmarker.

Andra motioner tar upp behovet av ökat ekonomiskt stöd till olika byggnadsvårdsinsatser. Det gäller dels den kyrkoantikvariska ersättningen, dvs. stödet för vård och restaurering av kyrkobyggnader, dels stöd till enskilda objekt som Glimmingehus, Ölands väderkvarnar, s.k. överloppsbyggnader i Norrland samt det av arkitekt Gunnar Asplund ritade spannmålslagerhuset i Eslöv.

Kostnadsfördelningen mellan stat och exploatörer vid arkeologiska undersökningar tas upp i flera motioner liksom vissa angränsande frågor som krav på intrångsersättning till markägare när förekomsten av fornfynd hindrar ett rationellt skogsbruk, krav på att Riksantikvarieämbetets arkeologiska uppdragsverksamhet ska likställas med andra arkeologiska aktörers genom att inte vara momsbefriad och genom att även arkeologiska undersökningar ska omfattas av lagen om offentlig upphandling.

Andra frågor som tas upp i motionerna handlar om skyddet av gamla ortnamn, förslag om att museer ska kunna stärka sin ekonomi genom att sälja arkeologiska massfynd, stöd till de arkeologiska utgrävningarna i Uppåkra utanför Lund, krav på att fastighetsägare ska informeras om förekomsten av fornlämningar på den egna fastigheten, bestämmelserna om utförelse av kulturföremål ur landet samt åtgärder inför Carl von Linnés 300-årsjubileum 2007.

Motionsförslag framförs också om att föra upp nya objekt på Unescos världsarvslista och om behovet av extra statsbidrag till världsarvsobjekten.

Flera motioner handlar om olika internationella konventioner inom kulturmiljöområdet, nämligen Unidroitkonventionen om stulna eller olagligt utförda kulturföremål, Haagkonventionen om skydd av kulturföremål vid

väpnad konflikt, Unescos konvention om skyddet av det marina kulturarvet och Unescos konvention om förbud mot olovlig in- och utförelse av kulturregdom.

I betänkandet finns 13 reservationer och 2 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	5
Utskottets överväganden.....	9
Vissa bakgrundsuppgifter.....	9
Övergripande kulturarvs- och kulturmiljöfrågor.....	11
Kulturarvets betydelse och inventering av kulturhistoriska miljöer.....	13
Skydd av industrisamhällets kulturarv.....	14
Skydd för den kristna folkörelsens kulturarv.....	16
Ökade resurser till vissa byggnader.....	17
Ökat statligt stöd till Glimmingehus.....	18
Eslövs spannmålslagerhus.....	18
Den kyrkoantikvariska ersättningen.....	19
Skydd av gamla ortnamn.....	22
Skydd för kyrkstäder.....	25
Kulturhamnar.....	26
Sjömärken.....	27
Marinarkeologi.....	28
Försäljning av arkeologiska fynd.....	30
Arkeologiska utgrävningar i Uppåkra.....	31
Kostnadsansvaret för arkeologiska utgrävningar.....	32
Bygder med rik förekomst av fornlämningar.....	34
Inträngsersättning till skogsbruket.....	35
Information till fastighetsägare om förekomsten av fornlämningar.....	36
Kulturminneslagens undantag från lagen om offentlig upphandling.....	38
Momsbeläggningen av Riksantikvarieämbetets uppdragsverksamhet.....	39
Skyddet av näringsfångslämningar i skogsmarker.....	41
Utförsel av kulturföremål ur landet.....	42
Carl von Linnés 300-årsjubileum.....	44
Nya objekt på Unescos världsarvslista.....	46
Statsbidrag till världsarvsobjekten.....	47
Unidroitkonventionen om stulna eller olagligt utförda kulturföremål.....	48
Haagkonventionen om skydd av kulturföremål vid väpnad konflikt.....	49
Unescos konvention om skydd av det marina kulturarvet.....	50
Unescos konvention om förbud mot olovlig in- och utförsel m.m. av kulturegendom.....	51
Reservationer.....	54
1. Övergripande kulturarvs- och kulturmiljöfrågor, punkt 1 (m, fp, kd, c).....	54
2. Kulturarvets betydelse och inventering av kulturhistoriska miljöer, punkt 2 (m).....	55
3. Kulturarvets betydelse och inventering av kulturhistoriska miljöer, punkt 2 (c).....	56
4. Den kyrkoantikvariska ersättningen, punkt 8 (kd).....	57
5. Den kyrkoantikvariska ersättningen, punkt 8 (c).....	57
6. Skydd av gamla ortnamn, punkt 9 (m, fp, kd, c).....	58
7. Skydd för kyrkstäder, punkt 10 (m, fp, kd, c).....	59
8. Försäljning av arkeologiska fynd, punkt 14 (m, fp, kd).....	59

9. Kostnadsansvaret för arkeologiska utgrävningar, punkt 16 (m, fp, kd, c)	60
10. Bygder med rik förekomst av fornlämningar, punkt 17 (c)	61
11. Inträngsersättning till skogsbruket, punkt 18 (m, fp, kd)	62
12. Kulturminneslagens undantag från lagen om offentlig upphandling, punkt 20 (m)	63
13. Utförelse av kulturföremål ur landet, punkt 23 (m, fp, kd, c)	64
Särskilda yttranden	65
1. Den kyrkoantikvariska ersättningen, punkt 8 (m, fp, kd, c)	65
2. Momsbeläggningen av Riksantikvarieämbetets uppdragsverksamhet, punkt 21 (fp, kd, c)	65
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	66
Motion från allmänna motionstiden hösten 2002	66
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2003	66
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2004	69

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Övergripande kulturarvs- och kulturmiljöfrågor

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Kr209 yrkande 2, 2004/05:Kr233 yrkande 3 och 2004/05:Kr381.

Reservation 1 (m, fp, kd, c)

2. Kulturarvets betydelse och inventering av kulturhistoriska miljöer

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Kr203, 2004/05:Kr233 yrkande 2 och 2004/05:MJ434 yrkande 34.

Reservation 2 (m)

Reservation 3 (c)

3. Skydd av industrisamhällets kulturarv

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Kr299, 2003/04:Kr300 och 2004/05:Kr377.

4. Skydd för den kristna folkrörelsens kulturarv

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Kr337 och 2004/05:Kr304.

5. Ökade resurser till vissa byggnader

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Kr370 och 2004/05:Kr296.

6. Ökat statligt stöd till Glimmingehus

Riksdagen avslår motion 2004/05:N403 yrkande 15.

7. Eslövs spannmålslagerhus

Riksdagen avslår motion 2004/05:Kr329 yrkandena 1 och 2.

8. Den kyrkoantikvariska ersättningen

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:K287 yrkande 6, 2004/05:Kr205, 2004/05:Kr279 och 2004/05:Kr362 yrkande 2.

Reservation 4 (kd)

Reservation 5 (c)

9. Skydd av gamla ortnamn

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Kr204 och 2004/05:Bo247.

Reservation 6 (m, fp, kd, c)

10. Skydd för kyrkstäder

Riksdagen avslår motion 2003/04:Kr387 yrkande 5.

Reservation 7 (m, fp, kd, c)

11. Kulturhamnar

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Kr253 yrkande 4, 2004/05:Kr320, 2004/05:Kr335 och 2004/05:T335 yrkande 7.

12. Sjömärken

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Kr218 yrkandena 1 och 2 samt 2004/05:Kr257.

13. Marinarkeologi

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Kr244, 2003/04:Kr301, 2003/04:Kr328 yrkande 4 och 2004/05:Kr217 yrkande 4.

14. Försäljning av arkeologiska fynd

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Kr202 och 2004/05:Kr209.

Reservation 8 (m, fp, kd)

15. Arkeologiska utgrävningar i Uppåkra

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Kr270 och 2004/05:N403 yrkande 14.

16. Kostnadsansvaret för arkeologiska utgrävningar

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Kr217, 2003/04:Kr326 yrkande 13, 2004/05:Kr306 och 2004/05:Kr382.

Reservation 9 (m, fp, kd, c)

17. Bygder med rik förekomst av fornlämningar

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Kr298 och 2004/05:Kr213 yrkandena 1, 2 och 5.

Reservation 10 (c)

18. Intrångsersättning till skogsbruket

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Kr267 yrkandena 1 och 2 samt 2003/04:MJ409 yrkande 11.

Reservation 11 (m, fp, kd)

19. Information till fastighetsägare om förekomsten av fornlämningar

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Kr297 och 2004/05:Kr378.

20. Kulturminneslagens undantag från lagen om offentlig upphandling

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Kr268, 2004/05:Kr213 yrkande 3 och 2004/05:Kr243.

Reservation 12 (m)

21. Momsbeläggningen av Riksantikvarieämbetets uppdragsverksamhet

Riksdagen avslår motion 2004/05:Kr213 yrkande 4.

22. Skyddet av näringsfångslämningar i skogsmarker

Riksdagen avslår motion 2004/05:MJ434 yrkande 35.

23. Utförelse av kulturföremål ur landet

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Kr324 och 2004/05:Kr375.

Reservation 13 (m, fp, kd, c)

24. Carl von Linnés 300-årsjubileum

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Kr258, 2004/05:Kr276 yrkande 1, 2004/05:Kr308 och 2004/05:Kr315.

25. Nya objekt på Unescos världsarvslista

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Kr205, 2003/04:Kr235 och 2004/05:Kr276 yrkande 2.

26. Statsbidrag till världsarvsobjekten

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Kr215, 2004/05:Kr314 och 2004/05:Kr371.

27. Unidroitkonventionen om stulna eller olagligt utförda kulturföremål

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Kr245 yrkandena 3 och 4 samt 2004/05:Kr201 yrkandena 3 och 4.

28. Haagkonventionen om skydd av kulturföremål vid väpnad konflikt

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Kr245 yrkandena 5 och 6 samt 2004/05:Kr201 yrkandena 5 och 6.

29. Unescos konvention om skydd av det marina kulturarvet

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Kr245 yrkandena 1 och 2, 2003/04:Kr328 yrkande 1, 2004/05:Kr201 yrkandena 1 och 2 samt 2004/05:Kr217 yrkande 1.

30. Unescos konvention om förbud mot olovlig in- och utförelse m.m. av kulturegendom

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Kr245 yrkandena 7 och 8 samt 2004/05:Kr201 yrkandena 7 och 8.

Stockholm den 11 oktober 2005

På kulturutskottets vägnar

Lennart Kollmats

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lennart Kollmats (fp), Lars Wegedal (s), Kent Olsson (m), Eva Arvidsson (s), Paavo Vallius (s), Gunilla Tjernberg (kd), Siv Holma (v), Nikos Papadopoulos (s), Lena Adelson Liljeroth (m), Matilda Ernkrans (s), Cecilia Wikström (fp), Birgitta Sellén (c), Göran Persson i Simrishamn (s), Anna Lindgren (m), Gunilla Carlsson i Hisings Backa (s), Rossana Dinamarca (v) och Inger Nordlander (s).

Utskottets överväganden

Vissa bakgrundsuppgifter

Riksdagen har fastställt de övergripande målen för kulturmiljöarbetet. Ett av målen syftar till att kulturarvet ska försvaras och bevaras. Ett annat syftar till allas förståelse för, delaktighet i och ansvarstagande för den egna kulturmiljön. Motivet för detta mål angavs i proposition 1998/99:114 Kulturarv – kulturmiljöer och kulturföremål på följande sätt (s. 30).

Människor utan erkänt kulturarv och dokumenterad historia riskerar att stå sämre rustade när de skall delta i formandet av samhället och hävda sina krav på lika rättigheter och möjligheter. Kulturmiljöns förutsättningar att skapa levande kunskap om kultur och historia hos alla måste tas till vara. Kulturmiljöverksamhetens uppgift är därför att ge perspektiv på samhällsutvecklingen och underlätta förståelsen för miljöns kulturvärden så att de kan engagera oss, leva vidare och på så sätt berika våra upplevelser av och vår förankring i den egna miljön, samt sätta oss i stånd att försvara kulturmiljöns väsentliga värden mot förfall och förödelse.

Lagen (1988:950) om kulturminnen (KML) innehåller bestämmelser om fornminnen, byggnadsminnen, kyrkliga kulturminnen samt skydd mot utförelse av vissa äldre kulturföremål liksom bestämmelser om återlämnande av olagligt bortförda kulturföremål.

Av bestämmelserna om byggnadsminnen framgår att en byggnad som är synnerligen märklig genom sitt kulturhistoriska värde eller som ingår i ett kulturhistoriskt synnerligen märkligt bebyggelseområde får förklaras för byggnadsminne av länsstyrelsen. Bestämmelserna om byggnadsminnen får också tillämpas på park, trädgård eller annan anläggning av kulturhistoriskt värde (3 kap. 1 § KML). Länsstyrelsen ska genom skyddsbestämmelser ange på vilket sätt byggnaden ska vårdas och underhållas samt i vilka avseenden den inte får ändras (3 kap. 2 § KML). Av 3 kap. 4 § KML framgår att fråga om en byggnad bör förklaras för byggnadsminne kan väckas av var och en genom ansökan eller tas upp av länsstyrelsen på eget initiativ samt att det är länsstyrelsen som beslutar i ärendet.

För statliga byggnadsminnen gäller bestämmelserna i förordningen (1988:1229) om statliga byggnadsminnen m.m. Frågan om en byggnad ska förklaras för statligt byggnadsminne prövas av regeringen efter framställning från Riksantikvarieämbetet (RAÄ).

Bidragsbestämmelser som bl.a. avser ombyggnad och vård av kulturhistoriskt värdefull bostadsbebyggelse samt information m.m. i anslutning till kulturminnen och kulturmiljöer finns i förordningen (1993:379) om bidrag till kulturmiljövård. Bidragsmedlen anvisas under anslag 28:26 Bidrag till kulturmiljövård (utg.omr. 17). För budgetåret 2005 har nära 260 miljoner kronor anvisats. Frågor om bidrag till kulturmiljövård prövas av RAÄ eller,

efter RAÄ:s bemyndigande, länsstyrelsen. Ansökan om bidrag ska ges in till länsstyrelsen. I praktiken är det länsstyrelserna som beslutar om och betalar ut den allra största delen av anslaget.

En särskild utredare har på uppdrag av regeringen sett över vissa frågor som rör bebyggelseskydd och skyddet för lösöre. Utredningen, som antog namnet Kulturbbyggelseutredningen, föreslår i betänkandet K-märkt (SOU 2004:94) att kommunerna inte längre ska behöva ta fram en ny detaljplan eller områdesbestämmelser för att få till stånd ett långsiktigt skydd för en särskilt värdefull byggnad. Kommunerna ska i stället kunna besluta om kulturminnesmärkning (k-märkning) av byggnaden. Detta beslut ska innebära att byggnaden omfattas av en förhöjd bygglovsplikt. Därigenom tydliggörs byggnadens kulturvärden för ägare, brukare och allmänhet. Det innebär också att skyddet blir enklare att införa, att förutsättningar skapas för en kontinuerlig dialog mellan ägare och kommun samt att skyddsnivån kan anpassas efter förändringar i kunskapsläget. Begreppet k-märkning används ofta i dagligt tal men har inte någon rättslig innebörd i dag.

Utredningen föreslår även vissa andra förändringar i lagstiftningen för att förbättra skyddet för de kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna. Här kan nämnas att särregleringen för de statligt ägda byggnadsminnena tas bort och att den i stället samordnas med övriga byggnadsminnen i 3 kap. kulturminneslagen. Vidare föreslås att kulturreservatsinstitutet, som i dag kan inrättas enligt miljöbalken för att skydda kulturpräglade landskap, ska utvidgas så att det även omfattar värdefulla bebyggelsemiljöer.

Utredningsuppdraget har även rört möjligheten att skydda sådant lösöre som väsentligen bidrar till en byggnads kulturhistoriska värde (se bet. s. 215 f.). Betänkandet har varit ute på remiss. Remisstiden gick ut den 1 mars 2005, och ärendet bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Kulturbbyggelseutredningen har i delbetänkandet De norrländska kyrkstäderna (SOU 2003:81) lämnat förslag som rör skydd för kyrkstäderna. En kortfattad redovisning av förslagen redovisas i det följande under avsnittet Skydd av kyrkstäder.

Bestämmelser som rör skyddet av industrimiljöer – utöver vad som ovan redovisats om kulturmiljöer – anges i det följande under avsnittet Kulturhistoriska industriarv.

En särskild utredare har haft regeringens uppdrag att se över vissa frågor på det uppdragsarkeologiska området. Denna utredning – som gått under namnet Uppdragsarkeologiutredningen – har nyligen avslutat sitt arbete genom att i september 2005 lägga fram sitt betänkande Uppdragsarkeologi i tiden (SOU 2005:80). Utredaren har bl.a. analyserat tillämpningen av aktuella bestämmelser på området. Vidare har utredaren kartlagt hur de samlade kostnaderna för uppdragsarkeologiska undersökningar har utvecklats liksom hur exploitörernas utökade kostnadsansvar för fyndhantering och konservering har utfallit. Utredaren har även analyserat förutsättningarna för den verksamhet som bedrivs av RAÄ:s avdelning för arkeologiska under-

sökningar (UV) och lämnat förslag om en ny organisation som innebär att UV ska skiljas från RAÄ och ombildas till ett aktiebolag som helt ägs av staten. Utredningsbetänkandet kommer nu att gå ut på remiss.

Övergripande kulturarvs- och kulturmiljöfrågor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner av övergripande karaktär om kulturarvet med något olika inriktning samt om RAÄ:s organisation m.m. Utskottet hänvisar bl.a. till resultatet av Uppdragsarkeologikutredningens arbete och till att regeringens beredning av utredningens förslag inte bör föregripas.

Jämför reservation 1 (m, fp, kd, c).

Motionerna

I *motionerna 2004/05:Kr233* (m) yrkande 3 och *2003/04:Kr209* (m) yrkande 2 betonar Moderaterna det enskilda ägandets betydelse för att kulturarvet bevaras. Privata fastighetsägare bör kunna få renoveringsstöd för att kunna bevara byggnader som är värdefulla för vår kulturmiljö, och taxeringsvärdena bör kunna skrivas ned. Ägaransvaret utgör en positiv kraft i kulturvårdsarbetet men kan ibland behöva förstärkas, anser motionärerna.

Vidare föreslår motionärerna att Riksantikvarieämbetets (RAÄ) roll renodlas. RAÄ bör enbart vara central sektorsmyndighet och ska inte ägna sig åt arkeologiska undersökningar i egen regi. Lagen om offentlig upphandling (LOU) ska tillämpas vid upphandling av arkeologiska undersökningar. Privata alternativ som kan bidra till metodutveckling och rationaliseringar ska uppmuntras enligt motionen.

Slutligen pekar motionärerna på behovet av hantverkare som kan vårda våra kulturmiljöer. I dag saknas t.ex. kakelugnsmakare, tenngjutare och stuckatörer. Det är enligt motionen en uppgift för regeringen att säkra olika utbildningar inom hantverksområdena.

Louise Malmström och Billy Gustafsson (båda s) anser att kunskaperna kring vårt kulturarv behöver förbättras. Motionärerna föreslår i *motion 2004/05:Kr381* att en översyn ska göras för att förbättra informationen om kulturarvet och underlätta att det bevaras.

Utskottets ställningstagande

En rad frågor av övergripande art tas upp i Moderaternas motioner *2003/04:Kr209* och *2004/05:Kr233*.

Utskottet vill instämma i vad som framförs i dessa båda motioner om det enskilda ägandets betydelse för kulturarvet. För att uppmuntra ägare att bevara och vårda sina kulturbyggnader och kulturmiljöer har staten fast-

ställt ett regelverk och inrättat olika stöd i form av ekonomiska bidrag och rådgivning. Moderaterna kan således anses vara tillgodosedda i detta hänseende. Utskottet är emellertid inte berett att uttala sig om frågor om taxering och beskattning. Dessa områden ligger utanför kulturutskottets beredningsområde och behandlas i riksdagen i annat sammanhang.

Vidare framförs i de två moderata motionerna förslag som syftar till att renodla RAÄ:s roll till att enbart vara en central myndighet. Denna fråga, som har behandlats vid en rad tillfällen i utskottet, har också prövats av Uppdragsarkeologiutredningen som nyligen slutfört sitt uppdrag. På regeringens uppdrag har en särskild utredare bl.a. analyserat förutsättningarna för den verksamhet som bedrivs av RAÄ:s avdelning för arkeologiska undersökningar (UV) och lämnat förslag till en framtida organisation som innebär att denna verksamhet ombildas till ett statligt aktiebolag. Resultatet av utredningen och regeringens fortsatta beredning av förslagen bör inte föregripas av riksdagen.

Moderata samlingspartiet yrkar även att lagen om offentlig upphandling, LOU, ska tillämpas vid beslut om vem som ska utföra en arkeologisk undersökning. Utskottet är inte berett att föreslå någon ändring i detta hänseende. Utskottet vill emellertid erinra om att inget hindrar att ett upphandlingsliknande förfarande – liknande det som gäller enligt LOU – i vissa fall kan tillämpas inför sådana beslut. Utskottet återkommer längre fram i detta betänkande till frågor om upphandlingsförfarandet vid arkeologiska utgrävningar.

Slutligen tar man i de båda moderata motionerna upp frågan om bristen på vissa gamla hantverksyrken. Utskottet har förståelse för den oro som kommer till uttryck i motionerna. Det är angeläget att de kulturvårdande myndigheterna, museifolk och antikvarier m.fl. tillsammans med utbildningsanordnare kontinuerligt bevakar behovet av olika hantverksyrken och verkar för en återväxt. Utskottet har funnit att en hel del görs inom detta område, bl.a. när det gäller utbildningar av hantverkare med inriktning mot byggnadsvård. Som exempel kan nämnas den utbildningsverksamhet som bedrivs vid Hantverksskolan Dacapo i Mariestad samt den modell – den s.k. Hallandsmodellen – som tillämpas vid renoveringsprojekt i Hallands län. Kortare kurser, temadagar och föreläsningar ges av olika organisationer såsom Svenska föreningen för byggnadsvård, Byggnadsvård Nääs och Skansen Byggnadsvård.

Med anledning av det i motion 2004/05:Kr381 (s) framförda förslaget om en översyn i syfte att förbättra informationen om kulturarvet vill utskottet erinra om att ett av målen för RAÄ är att allmänhetens delaktighet i samt förståelse och ansvarstagande för kulturarvet ska öka och att tillgängligheten och informationen om kulturmiljövärdena ska förbättras. Via sin hemsida informerar RAÄ allmänheten om aktuella händelser och nyheter som rör kulturmiljön. Där finns även faktadatabaser om bebyggelse och bygg-

nadsmaterial samt en stor bilddatabas som innehåller 50 000 bilder. Utskottet anser inte att det är motiverat att riksdagen gör ett uttalande av det slag som föreslås i motion 2004/05:Kr381 (s).

Sammantaget finner utskottet att det inte finns någon anledning för riksdagen att bifalla här behandlade motionsyrkanden. Motionerna 2003/04:Kr209 (m) yrkande 2, 2004/05:Kr233 (m) yrkande 3 och 2004/05:Kr381 (s) avstyrks således.

Kulturarvets betydelse och inventering av kulturhistoriska miljöer

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett yrkande om kulturarvets betydelse eftersom förslaget får anses vara tillgodosett. Vidare avstyrker utskottet motionsförslag om inventering av skyddsvärda kulturmiljöer.

Jämför reservationerna 2 (m) och 3 (c).

Motionerna

I *motion 2004/05:Kr233* (m) understryker Moderata samlingspartiet betydelsen av kulturarvet, som enligt motionärerna utgör den grund som vi står på. Genom att vi känner till våra rötter kan vi bygga upp trygghet och identitet, veta var vi kommer ifrån och kanske inse vart vi är på väg. Kunskapen om det förflutna ger också perspektiv på vår egen tid och respekt för gångna och kommande generationers liv och arbete. Kunskapen skapar också tolerans och förståelse för andras kulturarv. Kulturarvet inbjuder till spännande upptäcktsfärder i tid och rum (yrkande 2).

Miljöpartiet föreslår i *motion 2004/05:MJ434* att staten ska öka sina insatser för att inventera och skydda kulturvärdena i skogsbrukslandskapet (yrkande 34).

I *motion 2003/04:Kr203* föreslår Jörgen Johansson (c) att statens ansvar på kulturmiljöområdet ska tydliggöras. Staten bör se till att kulturhistoriska miljöer som är värda att bevaras skyndsamt inventeras och att åtgärdsprogram upprättas för att bevara dem inför framtiden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill instämma i vad Moderata samlingspartiet framhåller då det gäller betydelsen av vårt kulturarv. Ett av de övergripande målen för kulturmiljöarbetet som riksdagen har antagit handlar om att kulturarvet ska bevaras och försvaras, vilket i huvudsak överensstämmer med motionärernas åsikt. Ett skäl för detta mål är att människor utan erkänt kulturarv och dokumenterad historia riskerar att stå sämre rustade när de ska delta i for-

mandet av samhället och hävda sina krav på lika rättigheter och möjligheter. Motionsyrkandet får på denna punkt anses vara tillgodosett. Inte heller förslagen i motionerna 2003/04:Kr203 (c) och 2004/05:MJ434 (mp) om att inventera och skydda kulturhistoriska miljöer, bl.a. i skogsbrukslandskap, bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida. Utskottet nöjer sig här med att konstatera att RAÄ har ett ansvar för kunskapsuppbyggnad inom kulturmiljöområdet. Myndigheten har tillsammans med länsstyrelserna, de regionala museerna, kommunerna samt stiftet och församlingarna byggt upp ett bebyggelseregister med information från fältinventeringar som utförts runtom i landet, i första hand av landets läns museer. I systemet finns även material från äldre inventeringar samt basinformation om kyrkor och byggnadsminnen. Information om landets hittills kända fasta fornlämningar och andra kulturhistoriska lämningar finns i Informationssystemet om fornminnen. Av bidragsmedlen för kulturmiljövård får en viss andel användas för att inhämta kunskapsunderlag i olika avseenden. Så t.ex. får 5 miljoner kronor användas för insatser kring det moderna samhällets kulturarv.

Inom ramen för projektet Skog och historia inventeras och dokumenteras de fysiska lämningarna i skogen, liksom immateriella spår som sägner, traditioner och ortnamn. Projektet är ett samarbete mellan RAÄ och Skogsstyrelsen och bedrivs regionalt tillsammans med länsstyrelser, skogsvårdsstyrelser, länsarbetsnämnder och läns museer.

Utskottet avstyrker därför motionerna 2003/04:Kr203 (c), 2004/05:Kr233 (m) yrkande 2 och 2004/05:MJ434 (mp) yrkande 34.

Skydd av industrisamhällets kulturarv

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner om industrisamhällets kulturarv med hänvisning bl.a. till de insatser som redan görs av Riksantikvarieämbetet och de regionala museerna.

Bakgrund

I regleringsbrevet för RAÄ anges att RAÄ i anslutning till årsredovisningen ska redovisa hur arbetet med industrisamhällets kulturarv utvecklas och integreras i kulturmiljöarbetet.

En särskild ekonomisk satsning på industrisamhällets kulturarv gjordes från statens sida under åren 1999–2001, då sammanlagt 24,5 miljoner kronor anvisades till ett 50-tal projekt i form av förbättrade kunskapsöversikter och ökade vårdinsatser. Ytterligare medel, sammanlagt 7 miljoner kronor, anvisades för perioden 2002–2004 för att bevara, gestalta och bruka industrisamhällets kulturarv.

Av bidragsmedlen för kulturmiljövård får enligt regleringsbrevet högst 5 miljoner kronor användas ”för insatser kring det moderna samhällets kulturarv, såsom det kommit till uttryck i t.ex. satsningarna på industrisamhällets kulturarv och inom ramen för storstadspolitiken”. Bidragsmedlen fördelas enligt förordningen (1993:379) om bidrag till kulturmiljövård.

Vidare kan nämnas att RAÄ fördelar 4 miljoner kronor årligen i bidrag till arbetslivsmuseer, medel som fördelas enligt förordningen (2002:920) om bidrag till arbetslivsmuseer. Detta bidrag medverkar till att viktiga delar av industrisamhällets kulturarv kan göras tillgängliga och levande för en bred allmänhet. Enligt RAÄ:s bedömning kan även mindre bidragssummor få stor effekt.

Motionerna

I *motionerna 2003/04:Kr299* av Torkild Strandberg och Christer Nylander (båda fp) och *2004/05:Kr377* av Torkild Strandberg (fp) påtalas risken att en stor del av det sentida kulturarvet från industrialiseringsepoken håller på att gå förlorad. I motionen föreslås att den fastighetsägare som vill riva eller förändra byggnader från industrialiseringen ska åläggas att fotografiskt eller på annat sätt dokumentera den aktuella miljön eller byggnaden.

Kenneth Johansson (c) anser i *motion 2003/04:Kr300* att statens engagemang i det gamla industriområdet Koppardalen i Avesta ska utvecklas och att man bör utreda hur statens ansvar ska utformas.

Utskottets ställningstagande

I likhet med vad som sägs i de här aktuella motionerna anser utskottet att det är angeläget att insatser även fortsättningsvis görs för att bevara det industriella kulturarvet. Som redovisats i det föregående har en rad åtgärder vidtagits i detta hänseende.

Utskottet kan dock inte tillstyrka motionärernas förslag. Med anledning av förslaget om att ägarna av industribyggnader ska dokumentera en fastighet innan den rivs eller ändras vill utskottet framhålla att dokumentation av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse – även industrimiljöer – görs i viss utsträckning av RAÄ samt de regionala museerna.

Ett bifall till *motionerna 2003/04:Kr299* (fp) och *2004/05:Kr377* (fp) skulle innebära att man i lag ålägger ägare av industribyggnader att dokumentera fastigheten inför en rivning eller en ombyggnad. Utskottet är inte berett att förorda en sådan lagreglering.

Då det gäller förslaget rörande det gamla industriområdet i Avesta får det i första hand ankomma på ägaren, kommunen, att ta ställning till Koppardalens framtid. I vad mån även staten ska engagera sig i utvecklingen av denna industrimiljö får närmast bli en fråga för Länsstyrelsen i Dalarnas län att pröva.

Utskottet vill i detta sammanhang också hänvisa till de förslag som har lagts fram av Kulturbeybyggelseutredningen och som bl.a. går ut på att miljöbalken ska ändras så att kulturresevatinsstitutet vidgas till att omfatta även bebyggelsemiljöer. Ett annat av utredningens förslag innebär att kommunerna i framtiden ska kunna kulturminnesmärka värdefulla byggnader som faller inom förvanskningförbudets tillämpningsområde (3 kap. 12 § plan- och bygglagen). Enligt utskottets uppfattning bör regeringens ställningstagande till förslagen inte föregripas.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2003/04:Kr299 (fp), 2003/04:Kr300 (c) och 2004/05:Kr377 (fp).

Skydd för den kristna folkrörelsens kulturarv

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner med krav på att en utredning ska tillsättas för att skydda den kristna folkrörelsens kulturarv. Utskottet konstaterar att bevarandeåtgärder på detta område redan görs.

Motionerna

I *motionerna 2003/04:Kr337* och *2004/05:Kr304* begär Yvonne Andersson och Chatrine Pålsson (båda kd) en utredning om hur man kan säkra det kulturella arv som finns i vårt land i form av byggnader och sånger som tillkom i samband med den kristna folkrörelsens framväxt.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet erinra om att ett av målen för RAÄ är att ta till vara kulturarvet och miljöns kulturvärden inom olika samhällssektorer, bl.a. när det gäller bebyggelse. Denna formulering torde inkludera den kristna folkrörelsens kulturarv.

Utskottet har inhämtat att Länsstyrelsen och Länsmuseet i Jönköpings län har ägnat särskild uppmärksamhet åt de byggnader som motionärerna vill värna. Därutöver kan nämnas att Statens musiksamlingar som central myndighet på musikens område har till uppgift att dokumentera, samla in, vårda, bevara, beskriva och hålla levande musikens kulturarv och därigenom främja musikintresset, musikvetenskapen och den långsiktiga kunskapsuppbyggnaden. Hos Svenskt visarkiv, som är en avdelning inom myndigheten, finns psalm- och koralböcker från Svenska kyrkan och andra kyrkor, uppteckningar och inspelningar av folkliga koraler, läsarsånger m.m. Även inom myndighetens bibliotek, Statens musikbibliotek, finns samlingar som kan ha intresse i detta sammanhang, t.ex. musikalier samt arkiv- och bilddokumentation på musikområdet. Viss dokumentation, bl.a. inspelningar, finns av äldre traditionsbärares andliga sånger vid Vissamlingarna arkiv och bibliotek i Västervik.

I likhet med motionärerna anser utskottet att det är angeläget att den kristna folkrörelsens kulturarv i form av byggnader, sånger m.m. bevaras. De insatser som förtjänstfullt görs på detta område visar att frågan redan är uppmärksammas på olika nivåer inom de kulturmiljövårdande organen. Utskottet anser därför att det inte finns någon anledning för riksdagen att bifalla motionerna 2003/04:Kr337 (kd) och 2004/05:Kr304 (kd), vilka således avstyrks.

Ökade resurser till vissa byggnader

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner med krav på särskilda bidrag till överloppsbyggnader på Öland samt i Gävleborgs län och i Norrland. Utskottet påminner om att det ankommer på de regionala myndigheterna att göra avvägningar mellan olika skyddsvärda objekt och bedöma hur de ekonomiska resurserna ska fördelas.

Motionerna

Agne Hansson (c) anser i *motion 2003/04:Kr370* att Ölands väderkvarnar kan betraktas som ett riksintresse och ett kulturarv som bör bevaras för eftervärlden. Motionären föreslår att riksdagen ska göra ett tillkännagivande om att bidragsmedel för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse ska reserveras för att bevara väderkvarnarna.

Av *motion 2004/05:Kr296* av Sven Bergström (c) och Lotta Hedström (mp) framgår att det i Gävleborgs län liksom i Norrland finns en mängd äldre byggnader på landsbygden som representerar ett kulturhistoriskt värde men som saknar användning. Dessa s.k. överloppsbyggnader hotas av förfall, vilket skulle utarma ett av det norrländska odlingslandskapets viktigaste värden. Yrkandet syftar till att resurser ska avsättas och åtgärder vidtas för att bevara överloppsbyggnaderna.

Utskottets ställningstagande

Överloppsbyggnader är byggnader som tappat sin ursprungliga funktion som en del av den agrara näringen. De har emellertid ofta ett stort kulturhistoriskt värde, vilket också framgår av här aktuella motioner.

De statliga bidragsmedel som anvisats för att bevara denna typ av byggnader fördelas främst av länsstyrelserna. Det ankommer på de regionala myndigheterna att göra avvägningar mellan olika skyddsvärda objekt och bedöma hur resurserna ska fördelas. Enligt utskottets uppfattning bör riksdagen inte göra något uttalande som syftar till att särskilt framhålla behovet av bidrag för olika typer av överloppsbyggnader i vissa landsdelar.

Utskottet vill tillägga att särskilda bestämmelser gäller för Ölands del, vilket torde främja värnet av landskapets väderkvarnar. Enligt 4 kap. 2 § miljöbalken hör nämligen Öland i sin helhet till de områden som med hänsyn till sina natur- och kulturvärden är av riksintresse. Dessutom bör nämnas att södra Ölands odlingslandskap med byar, åkrar och betesmarker utgör ett av objekten på Unescos världsarvslista. I landskapsbildningen ingår väderkvarnarna. Genom att Sverige undertecknat Världsarvskonventionen har landet åtagit sig att vårda och bevara det egna världsarvet. I den mån de öländska väderkvarnarna ligger inom världsarvsområdet torde de bli uppmärksammade av kulturvårdande myndigheter.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2003/04:Kr370 (c) och 2004/05:Kr296 (c).

Ökat statligt stöd till Glimmingehus

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsyrkande om ökat statligt stöd till Glimmingehus. Det är Riksantikvarieämbetets uppgift att inom ramen för givna resurser ta ställning till vilka prioriteringar som bör göras mellan de fastigheter som ämbetet förvaltar.

Motionen

Christer Nylander m.fl. (fp, m, kd, c) som står bakom *motion 2004/05:N403* begär ökat statligt stöd till Glimmingehus (yrkande 15).

Utskottets ställningstagande

Utskottet är inte berett att biträda motionsyrkandet. Glimmingehus i sydöstra Skåne ägs av staten och förvaltas av RAÄ. Statens utgifter för Glimmingehus belastar RAÄ:s ramanslag (28:25). Det ankommer på RAÄ att avgöra hur byggnaden ska vårdas och utvecklas som besöksmål. Inom ramen för givna resurser avgör myndigheten vilka prioriteringar som bör göras mellan de olika byggnader och fastigheter som RAÄ förvaltar. Motion 2004/05:N403 (fp, m, kd, c) yrkande 15 avstyrks.

Eslövs spannmålslagerhus

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker en motion som syftar till att bevara spannmålslagerhuset i Eslöv med hänvisning till att frågan redan prövats.

Motionen

I *motion 2004/05:Kr329* begär Ulf Holm (mp) att riksdagen ska göra ett uttalande om att det av arkitekten Gunnar Asplund ritade spannmålslagerhuset i Eslöv är av nationellt intresse (yrkande 1). Försök har gjorts att låta byggnaden, som ägs av Eslövs kommun, övertas av Statens fastighetsverk. Regeringen bör ge riksdagen besked om vilka möjligheter som finns att bevara lagerhuset (yrkande 2).

Utskottets ställningstagande

I enlighet med bestämmelserna i 3 kap. KML får länsstyrelsen förklara en byggnad som byggnadsminne om byggnaden är synnerligen märklig genom sitt kulturhistoriska värde. Enligt utskottets uppfattning bör inte riksdagen göra ett uttalande till regeringen av det slag som föreslås i yrkande 1 i *motion 2004/005:Kr329* (mp).

Vidare har utskottet inhämtat att Statens fastighetsverk på regeringens uppdrag har undersökt förutsättningarna för att förvärva spannmålslagerhuset. Med hänvisning till Fastighetsverkets redovisning av uppdraget har regeringen funnit att det saknas ekonomiska förutsättningar för att staten ska förvärva huset (regeringsbeslut nr 56 2004-12-22). Inte heller på denna punkt bör riksdagen göra något uttalande till regeringen. *Motion 2004/05:Kr329* (mp) avstyrks i sin helhet.

Det kan tilläggas att utskottet har inhämtat att Eslövs kommun planerar att omvandla byggnaden till bostäder.

Den kyrkoantikvariska ersättningen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsförslag om den kyrkoantikvariska ersättningen. Det finns inte någon anledning att begära en översyn av ersättningens storlek i förhållande till bidragsbehovet. Vidare bör de principuttalanden som riksdagen gjorde 1999 ligga fast.

Jämför reservationerna 4 (kd) och 5 (c) samt särskilt yttrande 1 (m, fp, kd, c).

Bakgrund

Från och med 2002 får Svenska kyrkan en viss ersättning av staten för kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena, s.k. kyrkoantikvarisk ersättning. Bakgrunden till ersättningen är att det är en angelägenhet för hela samhället och svenska

folket att bevara de kyrkliga kulturvärdena och att det därför inte har ansetts rimligt att den totala kostnaden för detta allmänintresse ska bäras endast av Svenska kyrkans medlemmar.

Riksdagen fastställde våren 1999 storleken på den kyrkoantikvariska ersättningen för åren 2002–2009. Beslutet innebär en stegvis höjning av ersättningen från 50 miljoner kronor för 2002 till 460 miljoner kronor för 2009. Ersättningen, som avser kyrkobyggnader, kyrkotomter, kyrkliga inventarier och begravningsplatser, ska i enlighet med bestämmelserna i kulturminneslagen fördelas av Svenska kyrkan. RAÄ ska ges tillfälle att yttra sig över fördelningen i landet och länsstyrelserna ska ges tillfälle att yttra sig över fördelningen i länen (4 kap. 16 § KML).¹

Under anslaget Kyrkoantikvarisk ersättning har 200 miljoner kronor anvisats för 2005.

Riksdagens uttalanden om ersättningen efter 2009 innebär bl.a. att ambitionsnivån för ersättningen bör läggas fast först efter uppföljning, analys och därpå följande överväganden. Av konstitutionsutskottets betänkande framgår följande (s. 24 och 25).

En utgångspunkt måste därvid, som kulturutskottet betonar, vara att staten i enlighet med principbeslutet långsiktigt skall ge ersättning för vård och underhåll av de kyrkliga kulturvärdena. Överväganden om ersättningens storlek efter tioårsperiodens utgång bör som regeringen framhåller ske först efter särskilda överläggningar mellan staten och Svenska kyrkan.

Konstitutionsutskottet vill liksom kulturutskottet understryka vikten av att ett underlag för de aviserade överläggningarna om ersättningen efter år 2009 tas fram i god tid före tioårsperiodens utgång. Konstitutionsutskottet förutsätter i likhet med kulturutskottet att underlaget skall finnas tillgängligt senast vid slutet av år 2008.

Motionerna

I fyra motioner behandlas frågor om den kyrkoantikvariska ersättningen.

Kristdemokraterna anför i *motion 2004/05:Kr362* att Svenska kyrkan har svårt att klara underhållet av kyrkorna. Det är därför enligt motionärerna rimligt att ifrågasätta om den statliga kyrkoantikvariska ersättningen är tillräcklig. I motionen föreslås att regeringen ska redovisa för riksdagen vilka behov som finns för att bevara det kyrkliga kulturarvet och hur väl detta uppfylls av den kyrkoantikvariska ersättningen (yrkande 2).

Yrkandet i *motion 2004/05:Kr205* av Lars-Ivar Ericson (c) syftar till att medel utöver vad som tidigare har beslutats av riksdagen ska tillföras den kyrkoantikvariska ersättningen. Sedan beslutet om ersättningen togs har nämligen Svenska kyrkans ekonomiska situation försämrats. Dessutom bör riksdag och regering slå fast en viljeinriktning för vad som ska hända med ersättningen efter 2009.

¹ Prop. 1998/99:38, yttr. 1998/99:KrU3y, bet. 1998/99:KU18, rskr. 1998/99:176.

I *motion 2004/05:Kr279* begär Margareta Andersson och Sven Bergström (båda c) att en översyn ska göras av den kyrkoantikvariska ersättningen. Motionärerna framhåller att antalet kyrkotillhöriga minskar, vilket resulterar i mindre intäkter till församlingarna. Kyrkobyggnaderna måste underhållas men pengarna räcker inte. Samhället bör ta ett betydligt större ansvar för underhållet av kyrkobyggnaderna.

I *motion 2004/05:K287* anför Tobias Krantz m.fl. (fp) att de ser den kyrkoantikvariska ersättningen för vård av Svenska kyrkans kulturhistoriskt värdefulla byggnader som en övergångslösning. Målet bör enligt motionärerna vara en principiell lösning som är densamma för alla samfund (yrkande 6).

Utskottets ställningstagande

Förslagen i motionerna 2004/05:Kr205 (c), 2004/05:Kr279 (c) och 2004/05:Kr362 (kd) går ut på att nuvarande ersättning är otillräcklig i förhållande till stödbehovet och att en översyn bör göras av ersättningen. Då det gäller storleken på den kyrkoantikvariska ersättningen kan utskottet konstatera att 1999 års beslut gäller för en förhållandevis lång period, nämligen fr.o.m. 2002 t.o.m. 2009. Det är – som regeringen konstaterade i proposition 1998/99:38 – ett långt tidsperspektiv i budgetsammanhang. Utskottet kan emellertid inte se att det finns anledning för riksdagen att på nuvarande stadium besluta om ökad resurstilldelning eller begära en översyn av ersättningens storlek i förhållande till det bidragsbehov som kan finnas. En sådan översyn är en förutsättning inför de överläggningar som ska äga rum inför utgången av nuvarande ersättningsperiod och torde komma till stånd inom överskådlig framtid.

Utskottet konstaterar vidare att innehållet i två av de nu aktuella motionerna, nämligen nyssnämnda motion 2004/05:Kr205 (c) samt motion 2004/05:K287 (fp), syftar till att riksdagen ska göra ett uttalande av principiell karaktär om den kyrkoantikvariska ersättningens framtida utformning. Sinsemellan synes de båda motionerna ha olika inriktning. Enligt utskottets uppfattning bör emellertid de principuttalanden som gjordes 1999 och som redovisats i det föregående ligga fast.

Motionerna 2004/05:Kr205 (c), 2004/05:Kr279 (c), 2004/05:Kr362 (kd) yrkande 2 och 2004/05:K287 (fp) yrkande 6 bör avslås av riksdagen.

Skydd av gamla ortnamn

Utskottets förslag i korthet

Med hänvisning till gällande bestämmelser om god ortnamns sed i kulturminneslagen avstyrker utskottet två motioner om skydd av ortnamn.

Jämför reservation 6 (m, fp, kd, c).

Bakgrund

I prop. 1998/99:114 Kulturarv – kulturmiljöer och kulturföremål föreslogs att ett skydd för ortnamn skulle införas i KML. Riksdagen beslutade att anta regeringens förslag till lagändring (bet. 1999/2000:KrU7, rskr. 1999/2000:196). I propositionen definieras begreppet ortnamn på följande sätt (s. 33).

Med ortnamn menas alla benämningar som syftar till att geografiskt identifiera olika lokaliteter som är accepterade inom en given språkgemenskap.

I 1 kap. 4 § KML finns en bestämmelse om god ortnamns sed. Enligt bestämmelsen ska god ortnamns sed iakttas vid statlig och kommunal verksamhet. Det innebär att

- hävdvunna ortnamn inte ändras utan starka skäl,
- ortnamn i övrigt stavas enligt vedertagna regler för språkriktighet, om inte hävdvunna stavningsformer talar för annat,
- påverkan på hävdvunna namn beaktas vid nybildning av ortnamn och
- svenska, samiska och finska namn så långt möjligt används samtidigt på kartor samt vid skyltning och övrig utmärkning i flerspråkiga områden.

Av lagen framgår också att namn som godkänts för offentlig kartproduktion även i andra sammanhang ska användas i sin godkända form.

Enligt Lantmäteriverkets instruktion (1995:1418) ska myndigheten verka för ett ändamålsenligt och vårdat ortnamnsskick samt fastställa ortnamn i den utsträckning inte någon annan myndighet har sådan befogenhet. Instruktionen anger också att det inom Lantmäteriverket ska finnas ett råd för frågor om ortnamn med företrädare för ortnamnsvårdande och namngivande intressenter. Ortnamnrådet är ett rådgivande samarbetsorgan som bildades 1985.

I Ortnamnrådet ingår företrädare för Lantmäteriverket, Språk- och folkminnesinstitutet, RAÄ, universiteten, Svenska språknämnden, Sveriges Hembygdsförbund, Svenska Kommunförbundet, Sametinget, Vägverket och Posten Sverige AB samt (sedan 2001) Svenska kyrkan. Ortnamnrådets uppgift är bl.a. att stödja Lantmäteriverket i dess uppgift att främja ett ändamålsenligt och vårdat ortnamnsskick.

Lantmäteriverket har som nationell ortnamnsmyndighet ansvaret för samordningen inom det statliga ortnamnsområdet. Denna samordning konkretiseras i hög grad genom arbetet i Ortnamnrådet.

Ortnamnrådet har inga beslutsbefogenheter i formell mening, men en fri, rådgivande och kontaktskapande funktion. I den rollen söker rådet vägleda myndigheter och andra namngivare i deras beslutsfattande genom att framföra synpunkter och avge utlåtanden i ärenden av principiell vikt.

Ortnamnrådet ska tolka och informera om god ortnamnsred. För att sprida kunskap om detta har Ortnamnrådet givit ut en handledning i ortnamnsvård.

Regeringen har i prop. 2004/05:171 En ny lag om lägenhetsregister föreslagit att riksdagen ska anta en ny lag om lägenhetsregister. Av propositionen framgår bl.a. följande.

Enligt lagförslaget skall alla bostadslägenheter registreras i ett register. Alla bostadslägenheter skall ha en entré med en så kallad belägenhets adress. Bostadslägenheterna i flerbostadshus skall erhålla ett lägenhetsnummer som registreras i lägenhetsregistret. Lägenhetsnumret tillsammans med belägenhetsadressen gör att varje bostadslägenhet kan identifieras.

Uppgifterna i lägenhetsregistret skall hämtas dels från fastighetsregistret, dels direkt från fastighetsägarna. Den nya lagen ersätter lagen (1995:1537) om lägenhetsregister, som har trätt i kraft endast i Högalids församling i Stockholms kommun och Gävle kommun där provverksamhet har genomförts.

Ett lägenhetsregister möjliggör folkbokföring på lägenhet. Lägenhetsnumret kommer på sikt att föras in i folkbokföringen.

Lägenhetsregistret och folkbokföring på lägenhet är förutsättningarna för framställning av registerbaserad hushålls- och bostadsstatistik.

De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 januari 2006.

Vidare sägs följande om utformningen av belägenhetsadresserna (s. 47).

För utformningen av belägenhetsadresser finns en fastställd svensk standard (SS 63 70 03 Belägenhetsadresser). Det är naturligt att rätta sig efter den vid adressättningen. Enligt standarden skall varje adress entydigt peka ut endast en plats, t.ex. entrén till en bostadsbyggnad. Standarden innebär vidare att namnsättningen skall utgå från befintliga ortnamn i det hävdvunna och lokala namnskicket. På detta sätt tillgodoses en god ortnamnsred, vilket regleras i 1 kap. 4 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.

Enligt nämnda bestämmelse skall god ortnamnsred iakttas. Det betyder bl.a. att hävdvunna ortnamn inte ändras utan starka skäl, att ortnamn stavas enligt vedertagna regler för språkriktighet och att påverkan på hävdvunna namn beaktas vid nybildning av ortnamn. Av bestämmelsen framgår att namn som godkänts för offentlig kartproduktion skall användas i sin godkända form dvs. det namn och den stavning som finns på de allmänna kartorna eller i Lantmäteriverkets ortnamnsdatabas. Adressuppgifterna kvalitetskontrolleras och kompletteras med postnummer i ett nära samarbete mellan berörda kommuner, Lantmäteriverket, Skatteverket och Posten Sverige AB. Ortnamnrådet – ett rådgivande organ knutet till Lantmäteriverket med representanter för bl.a. Sveriges Kommuner och Landsting (tidigare Svenska Kommunförbundet), Posten Sverige AB, Riksantikvarieämbetet och olika kultur- och språkvårdande institutioner – har givit ut en handledning i namnvård, God namnsred (LMV-rapport 2001:4). Denna handbok syftar till att öka kunskapen om namnsättning och bör kunna bidra till att ytterligare öka kvaliteten i namnsättningsarbetet.

Propositionen bereds för närvarande av finansutskottet.

Motionerna

I *motion 2003/04:Kr204* begär Johan Linander (c) ett uttalande av riksdagen om att Vägverket har ett ansvar då det gäller vägskyltar med gamla ortnamn. Yrkandet syftar till att Vägverket inte godtyckligt ska förändra ortnamn när man byter ut skyltar. Det finns ingen anledning att ”förenkla” gamla ortnamn. Det historiska och kulturella värdet av att behålla de gamla ortnamnen är enligt motionären större.

I *motion 2004/05:Bo247* (m, fp, kd, c) av Tomas Högström m.fl. föreslår motionärerna att lagen om lägenhetsregister ska ändras så att boendes åsikter bättre beaktas. Av motionen framgår att kommunerna har upprättat ett nytt lägenhetsregister för landsbygden och i många fall gett fastigheterna helt nya namn. Det nya gårds- eller byanamnet, belägenhetsadressen, har åsatts fastigheten utan hänsyn tagen till gårdens eller byns gamla och i många fall fornnordiska ursprungsnamn. Den nya belägenhetsadressen används sedan av myndigheter och större företag som postadress. Följden har blivit att gården har två postadresser – den nya belägenhetsadressen och den gamla inarbetade kulturadressen. Indelningen och adressändringarna skapar upprördhet bland de boende eftersom de anser att tillräcklig hänsyn till ursprungsnamnen inte har tagits. Förvirring råder också när det gäller räddningstjänst m.fl. som använder sig av den gamla inarbetade adressen. Enligt motionärerna bryter många kommuner mot bestämmelsen om god ortnamnsed i kulturminneslagen.

Utskottets ställningstagande

I de två nu aktuella motionerna behandlas frågor som rör god ortnamnsed. Utskottet vill därför – liksom vid flera tidigare tillfällen – understryka att våra ortnamn utgör en oersättlig kulturskatt och att de ofta har en stor kulturhistorisk betydelse och är starkt förknippade med identitet och hemkänsla. Efter förslag av utskottet beslutade riksdagen att göra ett tillkännagivande för regeringen om behovet av ett lagskydd för ortnamnen. Som en följd härav tillkom 2000 de ovan beskrivna bestämmelserna om god ortnamnsed i KML.

Enligt utskottets uppfattning kommer dessa bestämmelser tillsammans med det regelverk som gäller för Lantmäteriverket med Ortnamnsrådet i hög grad att bidra till att skydda kulturarvet i form av ortnamn. Utskottet konstaterar att all statlig och kommunal verksamhet ska bedrivas i enlighet med rådande bestämmelser om god ortnamnsed. Det får förutsättas att Vägverket som nämns i *motion 2003/04:Kr204* (c) och kommunerna som nämns i *motion 2004/05:Bo247* (m, fp, kd, c) genom sin representation i Ortnamnsrådet har god kännedom om gällande bestämmelser. Något uttalande från riksdagens sida i denna fråga är inte påkallat.

I motion 2004/05:Bo247 (m, fp, kd, c) begärs även att lagen om lägenhetsregister ska ändras så att boendes åsikter bättre beaktas när lägenhetsregister upprättas. Förslag om upprättande av lägenhetsregister bereds för närvarande av finansutskottet. Riksdagen kommer att besluta i frågan senare i höst. Kulturutskottet som inte är berett att föreslå att riksdagen gör några uttalanden med anledning av motionsförslaget, inskränker sig i detta sammanhang till att understryka vikten av att bestämmelserna i KML når ut till alla dem som deltar i arbetet med att upprätta lägenhetsregistret och fastställa belägenhetsadresser.

Med hänvisning till det anförda avstyrks motionerna 2003/04:Kr204 (c) och 2004/05:Bo247 (m, fp, kd, c).

Skydd för kyrkstäder

Utskottets förslag i korthet

Ett motionsförslag om skydd för kyrkstäder avstyrks med hänvisning till att frågan för närvarande bereds inom Utbildnings- och kulturdepartementet och att beredningen inte bör föregripas av riksdagen.

Jämför reservation 7 (m, fp, kd, c).

Bakgrund

Efter riksdagens tillkännagivande våren 2000 har Kulturbebyggelseutredningen på regeringens uppdrag lämnat förslag till regler om skydd för kyrkstäder. I betänkandet De norrländska kyrkstäderna (SOU 2003:81) föreslår utredningen att kulturminneslagen ska kompletteras med en form av områdesskydd för dessa bebyggelseområden. Förslaget har påverkats av den reglering som kan ske bl.a. för kulturpräglade landskap enligt 7 kap. miljöbalken. Enligt förslaget ska ett nytt kapitel om skyddade kyrkstäder, 4 a kap., införas i kulturminneslagen. Utredaren konstaterar att det har visat sig vara mycket svårt att genomföra en byggnadsminnesförklaring för kyrkstäderna och att det därför kan behövas andra regleringsformer för att kunna bevara den samlade miljön i området.

Motionen

I motion 2003/04:Kr387 (kd) påminner Kristdemokraterna om att Kulturbebyggelseutredningen förslagit ett förstärkt skydd för kyrkstäderna och deras tradition. Yrkandet syftar till att regeringen ska lämna förslag till riksdagen om hur skyddet för kyrkstäderna ska stärkas (yrkande 5).

Utskottets ställningstagande

Kulturbbyggelseutredningens betänkande De norrländska kyrkstäderna (SOU 2003:81) har remitterats. Med hänvisning till att ärendet för närvarande bereds inom Utbildnings- och kulturdepartementet och att beredningen inte bör föregripas av riksdagen avstyrker utskottet motion 2003/04:Kr387 (kd) yrkande 5.

Kulturhamnar

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner om skydd av kulturhamnar och kustkulturen eftersom frågor av detta slag har tagits upp i Kulturbbyggelseutredningens slutbetänkande som för närvarande prövas i Regeringskansliet och i regeringens nyligen framlagda proposition om svenska miljömål.

Motionerna

Johan Linander och Lars-Ivar Ericson (båda c) föreslår i *motionerna* 2003/04:Kr253 yrkande 4 och 2004/05:T335 yrkande 7 att staten ska ta ett visst ekonomiskt ansvar för kulturhamnar. Många kommuner i Sverige har svårt att finansiera underhållet av sina kulturhamnar hävdar motionärerna och framhåller att det i enbart Simrishamns kommun finns fem kulturhamnar som ska underhållas, nämligen Vitemölle, Kivik, Vik, Baskemölla och Brantevik.

Ett snarlikt förslag framförs av Tuve Skånberg (kd) i *motion* 2004/05:Kr335. Han anser att Österlens fiskelägen och i synnerhet deras hamnar och kvarteren runt dem är av riksintresse och att de därför bör skyddas enligt kulturminneslagen.

Birgitta Ahlqvist och Lennart Klockare (båda s) föreslår i *motion* 2004/05:Kr320 att kustkulturen ska ges större uppmärksamhet och bevaras. Motionärerna vill värna vårt maritima arv och anser att Sverige i EU ska ta initiativ till att det maritima arvet i Östersjön underhålls och bevaras. De erinrar om att en tioländerskommission 1997 börjat arbeta för att rädda kulturen runt Östersjöns stränder och anser att detta arbete snarast bör följas upp.

Utskottets ställningstagande

Kulturbbyggelseutredningen presenterade i september 2004 sitt slutbetänkande *K-märkt – Förslag till förbättrat skydd för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse* (SOU 2004:94). I det lyfter utredningen fram äldre fiskelägen som exempel på skyddsvärd bebyggelse. Tidigare har utredningen i ett del-

betänkande behandlat skyddet av de norrländska kyrkstäderna och anser i slutbetänkandet att även skyddet av genuina fiskelägen kan behöva förbättras.

Utredningens förslag bereds för närvarande i Regeringskansliet.

I en proposition som överlämnades till riksdagen i maj 2005 om svenska miljömål (prop. 2004/05:150) redovisar regeringen en fördjupad utvärdering av målstyrningen på miljöpolitikens område. I avsnitt 14.3 i denna proposition slår regeringen fast att man senast 2005 ska ha tagit fram en strategi för hur kustens och skärgårdens kulturarv och odlingslandskap kan bevaras. Propositionen bereds för närvarande i miljö- och jordbruksutskottet.

Utskottet vill för egen del inte föregripa beredningen av dessa förslag och avstyrker därför motionerna 2003/04:Kr253 (c), 2004/05:Kr320 (s), 2004/05:Kr335 (kd) samt 2004/05:T335 (c) yrkande 7.

Sjömärken

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner med krav på att sjömärket Valen och Hanö fyr ska byggnadsminnesförklaras med hänvisning till att detta är en typ av frågor där riksdagen har överlåtit ansvaret för behandlingen på regeringen, RAÄ och länsstyrelserna.

Motionerna

Annelie Enochson (kd) anser i *motion 2003/04:Kr218* att Riksantikvarieämbetet ska byggnadsminnesförklara sjömärket Valen (Kalven 1:3) på Kalvsund i Öckerö kommun (yrkande 1).

I samma motion föreslås även att Kulturbebyggelseutredningens uppdrag ska utvidgas till att omfatta även våra unika sjömärken och hur de kan ges ett bättre skydd (yrkande 2).

Christer Skoog m.fl. (s) erinrar i *motion 2004/05:Kr257* om att Riksantikvarieämbetet har valt ut ett antal fyrar som ska bevaras och hållas i gott skick. Motionärerna, som välkomnar detta initiativ, anser att Hanö fyr i Blekinge bör ingå i denna grupp.

Utskottets ställningstagande

En kulturhistoriskt synnerligen märklig byggnad eller en byggnad som ingår i ett kulturhistoriskt synnerligen märkligt bebyggelseområde får enligt kulturminneslagen (1988:950) förklaras för byggnadsminne av länsstyrelsen. Detsamma gäller för park, trädgård eller annan anläggning av kulturhistoriskt värde. Vem som helst kan ansöka om en byggnadsminnesförklaring, och sådana ärenden kan också tas upp av länsstyrelsen på eget initiativ.

För byggnadsminnen ska länsstyrelsen utfärda skyddsbestämmelser som anger på vilket sätt byggnaden ska vårdas och underhållas samt i vilka avseenden den inte får ändras.

För statliga byggnader gäller särskilda bestämmelser². De innebär bl.a. att sådana byggnadsminnesärenden prövas av regeringen efter framställning från Riksantikvarieämbetet (RAÄ).

Statens sjöhistoriska museer genomför för närvarande en riksinventering av sjömärken som bedöms vara värda att bevara. Syftet med inventeringen är att ge länsstyrelserna och RAÄ ett underlag i deras arbete med att skydda ett urval av sådana kulturminnen.

Av landets ca 130 tidigare bemannade fyrplatser är i dag omkring 40 byggnadsminnesförklarade. RAÄ har tillsammans med Statens fastighetsverk och Sjöfartsverket redovisat vilka fyrar och fyrplatser som bedöms tillhöra det nationella kulturarvet. Eftersom dessa fyrar inte längre behövs för sjöfarten har ansvaret för förvaltningen överförs på Statens fastighetsverk. I Fastighetsverkets uppdrag ingår, förutom ren fastighetsförvaltning, att levandegöra och tillgängliggöra byggnadsminnen.

Förutsättningarna för att byggnadsminnesförklara ytterligare fyrar undersöks för närvarande av RAÄ som valt ut 40 fyrar, vilka kan komma i fråga för ett sådant skydd. Hanö fyr i Blekinge har enligt vad utskottet inhämtat varit uppe till diskussion i RAÄ:s urvalsarbete men då inte ansetts uppfylla de uppställda kriterierna.

Regeringen, RAÄ och länsstyrelserna är ansvariga för prövningen av byggnadsminnesärenden. Kulturutskottet ser ingen anledning för riksdagen att frångå denna beslutsordning genom att uttala att vissa utpekade objekt ska byggnadsminnesförklaras eller omfattas av ett särskilt bevarandeskydd.

I motion 2003/04:Kr218 (kd) föreslås också att Kulturbebyggelseutredningen ska ges i uppdrag att se över skyddet av våra unika sjömärken. Denna utredning har emellertid efter det att motionen väcktes hunnit slutföra sitt uppdrag genom att den 1 september 2004 lägga fram betänkandet *K-märkt – Förslag till förbättrat skydd för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse* (SOU 2004:94). I betänkandet behandlas inte frågan om skydd för sjömärken.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2003/04:Kr218 (kd) yrkandena 1 och 2 samt 2004/05:Kr257 (s).

Marinarkeologi

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker fyra motioner om bl.a. skyddet av skeppsvrak.

² Förordningen (1988:1229) om statliga byggnadsminnen m.m.

Motionerna

Carl-Axel Roslund (m) föreslår i *motion 2003/04:Kr244* att man ska se över den lagstiftning som reglerar skyddet av skeppsvrak. Visserligen finns det ett skydd för skeppsvrak som är äldre än 100 år, men även yngre vrak kan enligt motionären ha ett stort kulturhistoriskt värde. Med ett förbättrat skydd för yngre vrak kommer dessutom dessa vrak att lättare kunna behållas intakta.

Även Urban Ahlin (s) vill i *motion 2003/04:Kr301* stärka skyddet för vårt historiska marina arv. Han föreslår att regeringen vid lämpligt tillfälle ska se över förutsättningarna för ett verksamt skydd för detta arv.

I *motionerna 2003/04:Kr328* och *2004/05:Kr217* ser Ingegerd Saarinen m.fl. (mp) vrakplundring som ett stort problem men vill samtidigt att det ska finnas möjlighet för innovativa och intresserade marinhistoriker att kunna driva bärgningsprojekt av kulturhistoriskt intressanta fartyg och laster. Motionärerna framhåller Vasa, Stora Kronan och Ostindienfararen Götheborg som exempel på fartygsbärgningar som tillkommit på privat initiativ. För att seriösa projekt av detta slag ska kunna bedrivas föreslås i motionen att länsstyrelserna i respektive län ska bestämma över vraken (yrkande 4 i respektive motion).

Utskottets ställningstagande

Det nuvarande skyddet för skeppsvrak äldre än 100 år infördes i fornminneslagstiftningen 1967. Utskottet har tidigare i olika sammanhang uttalat att det med bibehållen tidsgräns kunde finnas risk för att en del av vårt yngre kulturarv går förlorat. Samtidigt har emellertid utskottet ansett att det borde ankomma på RAÄ som ansvarig myndighet för frågor om kulturarvet att bedöma om hundraårsgränsen bör bibehållas eller om lagskyddet för skeppsvrak bör skärpas. Utskottet har inhämtat att frågor av detta slag övervägs i de diskussioner som RAÄ har dels internt, dels i sina kontakter med bl.a. Statens maritima museer om hur kulturminneslagen kan behöva förändras och moderniseras.

Tilläggs kan att RAÄ inom ramen för sitt miljömålsarbete bedriver ytterligare två projekt med anknytning till skeppsvrak. I det ena inventeras skador på skeppsvrak. I det andra utreds förutsättningarna för att samordna natur- och kulturmiljövårdens skydd av undervattensmiljöer. Projekten, som väntas bli avslutade under 2005, genomförs i samverkan med bl.a. Statens maritima museer.

Mot bakgrund av vad utskottet här har redovisat anser utskottet att det för närvarande inte är aktuellt att föreslå någon ändrad tidsgräns för skyddet av skeppsvrak.

Vrak äldre än 100 år är enligt kulturminneslagen en fast fornlämning. För skyddet av fasta fornlämningar svarar länsstyrelserna. Förslaget i de båda miljöpartistiska motionerna är således tillgodosett redan med nuvarande ordning och kräver ingen ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2003/04:Kr244 (m), 2003/04:Kr301 (s), 2003/04:Kr328 (mp) och 2004/05:Kr217 (mp) yrkande 4 i respektive motion.

Försäljning av arkeologiska fynd

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsförslag om att ge rätt till försäljning av arkeologiska fynd för att finansiera riksintressanta kulturprojekt.

Jämför reservation 8 (m, fp, kd).

Motionerna

Cecilia Magnusson och Anita Sidén (m) begär i två snarlika förslag i *motionerna 2003/04:Kr202* och *2004/05:Kr209* att regeringen snarast ska lämna riksdagen ett förslag som gör det möjligt att sälja arkeologiska fynd för att finansiera riksintressanta kulturprojekt. Förslaget har väckts mot bakgrund av att man gjort mycket stora fynd av kinesiska porslinskärvor vid bärgningen av ostindiefararen Götheborg I vid inloppet till Göteborg. Intäkterna från en försäljning av sådana skärvor skulle enligt motionärerna kunna användas för att finansiera bygget av en ny ostindiefarare.

Utskottets ställningstagande

Enligt kulturminneslagen ska fornfynd som saknar ägare när de hittas och som påträffas i eller vid en fast fornlämning och har samband med denna tillfalla staten (2 kap. 3 och 4 §§ KML).

Vidare gäller att RAÄ genom s.k. fyndfördelning kan överlåta statens rätt till ett fornfynd på ett museum som åtar sig att vårda det i framtiden på ett tillfredsställande sätt (2 kap. 17 § KML). Lagen ger däremot inte RAÄ rätt att medge försäljning av fornfynd. Något sådant bemyndigande har inte heller lämnats i annan ordning.

Kulturutskottet har återkommande behandlat motionsförslag snarlika de nu aktuella. Utskottet har då erinrat om de olika intressen som föreligger och som noga bör vägas mot varandra, nämligen å ena sidan ambitionen att kunna bevara föremål under statens tillsyn och å andra sidan behovet av att få in medel till t.ex. kulturprojekt.

Enligt utskottets mening får det ankomma på regeringen att i lämpligt sammanhang pröva för- och nackdelarna med en eventuell försäljning av arkeologiska massfynd. Något initiativ bör riksdagen dock inte ta i denna fråga. Utskottet avstyrker därför motionerna 2003/04:Kr202 (m) och 2004/05:Kr209 (m).

Arkeologiska utgrävningar i Uppåkra

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker två motioner om ökat stöd till utgrävningarna i Uppåkra söder om Lund.

Motionerna

Ewa Thalén Finné och Tobias Billström (båda m) begär i *motion 2004/05:Kr270* att staten ska omdisponera budgetmedel för att stödja de arkeologiska utgrävningarna i Uppåkra i Staffanstorps kommun liksom arbetet med ett upplevelsecentrum i anslutning till dessa utgrävningar. De båda motionärerna står även bakom *flerpartimotion 2004/05:N403* om en allians för Skåne av Christer Nylander m.fl. (fp, m, kd, c) i vilken ett snarlikt yrkande framförs (yrkande 14).

Av motionerna framgår att fornlämningen i Uppåkra dateras till järnåldern (500 f.Kr.–1050 e.Kr.) och är på drygt 40 hektar. En fornlämning av denna omfattning skapar i dag ett stort engagemang i såväl kommunen som regionen men måste enligt motionärerna även vara av stort intresse för staten.

Utskottets ställningstagande

Uppåkra, strax söder om Lund, är södra Skandinavien största arkeologiska utgrävning. Sedan våren 1996 har man där gjort ca 20 000 fynd.

Projektet har tidigare stötts av Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond som på ett tidigt stadium gick in med ett fyraårigt stöd på 9 miljoner kronor. Tetra Pak i Lund har bidragit med ungefär lika mycket som stöd till de arkeologiska undersökningarna. I övrigt har utgrävningarna främst finansierats med medel från Lunds universitets förvaltningsanslag. Uppåkra upplevelsecentrum, som ligger i anslutning till utgrävningarna, finansieras av Staffanstorps kommun.

Utskottet vill med anledning av motionerna framhålla följande. Utgrävningarna i Uppåkra har blottlagt en stor bosättning med en bebyggelse som går tillbaka till tiden strax efter Kristi födelse. Ett stort antal fynd har gjorts under de nio år som utgrävningarna hittills har pågått genom försorg av arkeologiska institutionen vid Lunds universitet. Trots sin omfattning bör utgrävningarna behandlas som ett traditionellt forskningsprojekt och finansieras inom ramen för arkeologiska institutionens ordinarie verksamhet. Utskottet är således inte berett att förorda att ytterligare budgetmedel ska omdisponeras för utgrävningarna.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2004/05:Kr270 (m) och 2004/05:N403 (fp, m, kd, c) yrkande 14.

Kostnadsansvaret för arkeologiska utgrävningar

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett antal motioner med krav på att staten ska ta ett större kostnadsansvar för arkeologiska undersökningar och utgrävningar.

Jämför reservation 9 (m, fp, kd, c).

Motionerna

Linnéa Darell (fp) anser i *motion 2003/04:Kr217* att det ekonomiska ansvaret för kostnaderna för arkeologiska utgrävningar bör fördelas mellan exploitörer, stat och kommuner på ett sådant sätt att man förhindrar att värdefulla historiska fynd fördäras.

Bengt-Anders Johansson (m) föreslår i *motion 2004/05:Kr306* att fornminnesskyddet bör tillämpas mer flexibelt. Motionären anser att man utan att göra avkall på skyddsvärdet för mindre fornlämningsområden borde kunna låta dessa bli en del av en förändrad bebyggelse i stället för att helt förbjuda byggnationen. Hindras exploateringen ska enligt hans mening markägaren ersättas för uteblivna värden.

Även Louise Malmström och Billy Gustafsson (båda s) tar i *motion 2004/05:Kr382* upp motsättningen mellan bostadsbyggande och skyddet av fornlämningar. Om någon vill bygga på mark där det kan finnas fornlämningar ska enligt kulturminneslagen länsstyrelsen ge besked om hur omfattande undersökningar som krävs. Byggherrarna får med nuvarande regler själva bekosta utgrävningen, vilket kan medföra att de drar sig ur eftersom det medför ett större ekonomiskt risktagande än de räknat med. För att komma till rätta med detta problem föreslår motionärerna ett delat kostnadsansvar som innebär att arkeologiska kostnader som inte täcks inom ett visst takbelopp ska balanseras på annat vis. Reglerna kring byggande på mark där det kan finnas fornlämningar bör av denna anledning ses över.

Centerpartiet begär i *kommittémotion 2003/04:Kr326* att en översyn ska göras av kulturminneslagen (yrkande 13). Kostnadsansvaret för arkeologiska undersökningar kan för mindre företag bli ett oöverstigligt hinder. Motionärerna vill bl.a. få till stånd en generösare tillämpning av förordningen om bidrag till kulturmiljövård, alternativt undanta eller begränsa kostnadsansvaret för mindre företag. I motionen föreslås att regeringen ska utreda denna fråga. Den föreslagna utredningen bör också innefatta en bedömning av vilken inverkan kostnaderna för uppdragsarkeologiska undersökningar har på samhällsutvecklingen och den ekonomiska tillväxten.

Utskottets ställningstagande

I ett portalstadgande till kulturminneslagen (1988:950) slås fast att ansvaret för att skydda och bevara vår kulturmiljö delas av alla. Det statliga ansvaret kommer till uttryck i kulturminneslagens bestämmelser och genom möjligheterna till statliga bidrag. RAÄ är central myndighet för frågor som rör kulturmiljön och kulturarvet. På regional nivå har länsstyrelserna det statliga ansvaret för kulturmiljön och beslutar t.ex. i frågor om byggnadsminnen, arkeologiska undersökningar och fördelningen av bidrag till kulturmiljövård.

Fasta fornlämningar och fornfynd är skyddade enligt kulturminneslagen. För fasta fornlämningar gäller att det är förbjudet att utan tillstånd rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering eller på annat sätt ändra eller skada en sådan lämning.

Förenklat uttryckt innebär lagregleringen kring fasta fornlämningar att staten normalt inte ställer några andra krav på markägaren än att en fornlämning inte får skadas där den ligger. Så länge fornlämningen förblir orörd behövs varken undersökningar eller utgrävningar. Krav på detta uppkommer först när markägaren eller någon annan vill exploatera ett område med fornlämningar. Om länsstyrelsen medger detta är det med några få undantag exploatören som får svara för såväl kostnaderna för de undersökningar som behöver göras för att länsstyrelsen ska få ett underlag för sin fortsatta prövning som de eventuella utgrävningskostnader som bedöms nödvändiga för att man ska kunna dokumentera fornlämningen och ta till vara påträffade fornfynd.

Två motstridiga intressen står alltså mot varandra. Å ena sidan en nationell strävan att skydda och vårda vår kulturmiljö, å andra sidan samhällets intresse i stort av att bygder kan utvecklas bl.a. genom att enskilda exploatörer ges rätt att bebygga markområden eller på annat sätt exploatera dem. För att i någon mån lindra konsekvenserna för bostadsbyggandet kan under vissa omständigheter bidrag utgå till arkeologisk undersökning vid vissa bostadsbyggnadsprojekt.³

Utskottet har vid upprepade tillfällen behandlat motionsförslag som tagit upp denna intressekonflikt, senast i betänkande 2002/03:KrU2 om kulturmiljöfrågor. Utskottet har i dessa sammanhang varje gång vidhållit uppfattningen att kostnadsansvaret för undersökningar och utgrävningar bör åvila exploatören med de undantag som finns närmare angivna i kulturminneslagen (2 kap. 14 §). Utskottet ser nu ingen anledning att ompröva denna uppfattning utan avvisar de i detta sammanhang behandlade motionerna.

Det innebär att utskottet avstyrker motionerna 2003/04:Kr217 (fp), 2003/04:Kr326 (c) yrkande 13, 2004/05:Kr306 (m) och 2004/05:Kr382 (s).

³ Enligt 7 § förordningen (1993:379) om bidrag till kulturmiljövård. Av anslag 28:26 Bidrag till kulturmiljövård får för 2005 högst 18 miljoner kronor disponeras för detta ändamål.

Bygder med rik förekomst av fornlämningar

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner om kostnadsansvaret för arkeologiska undersökningar i områden med rik förekomst av fornlämningar.

Jämför reservation 10 (c).

Motionerna

Jörgen Johansson (c) anser i *motion 2004/05:Kr213* att kulturminneslagen (1988:950) alltför ofta omöjliggör satsningar som kan gagna en bygds utveckling. Enligt motionären ska ansvaret för kulturarvet och kostnadsansvaret för dess bevarande åvila samma huvudman. Har ett område klassificerats som riksintresse bör enligt hans mening staten vara huvudman (yrkande 1).

För övriga områden med intressanta kulturlager som är aktuella för utbyggnad ska enligt motionären som regel byggherren svara för utgrävningens kostnaderna. Utgrävningarna ska dock kunna vägas mot s.k. arkeologisk grundläggning (yrkande 2).

Motionären föreslår slutligen också att man ska se över kulturminneslagen (1988:950) och anpassa den till de krav på förändringar som föreslås i motionen när det gäller kostnadsansvaret för arkeologiska undersökningar (yrkande 5).

Birgitta Carlsson och Agne Hansson (c) föreslår i *motion 2003/04:Kr298* att kulturminneslagen (1988:950) ska ändras. Motionärerna anser att utgrävningens kostnaderna kan bli särskilt betungande i områden där fornlämningar är rikt förekommande. I den tidigare gällande fornlämningslagen fanns enligt motionärerna ett kostnadsansvar föreskrivet, men det gällde endast större arbetsföretag medan staten svarade för kostnaderna för de mindre. Motionärerna vill se en återgång till den gamla ordningen, vilket skulle minska kostnaderna för arkeologiska undersökningar för mindre arbetsföretag.

Utskottets ställningstagande

Såsom utskottet framhållit i närmast föregående avsnitt bör kostnadsansvaret för undersökningar och utgrävningar åvila exploitören med de undantag som finns närmare angivna i kulturminneslagen.

Utskottet avstyrker därför även motionerna 2003/04:Kr298 (c) och 2004/05:Kr213 (c) yrkandena 1, 2 och 5.

Intrångersättning till skogsbruket

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner om att intrångersättning ska betalas ut i de fall skogsbruket inskränks av arealtäckande fornlämningar.

Jämför reservation 11 (m, fp, kd).

Motionerna

Gunilla Tjernberg (kd) föreslår i *motion 2003/04:Kr267* att en konsekvensanalys snarast bör göras av kulturminneslagens effekter för skogsbruket. Till lagen bör fogas en ersättningsregel för de fall där pågående markanvändning avsevärt försvåras (yrkande 1).

Länsstyrelser och skogsvårdsstyrelser är myndigheter som är delaktiga i det praktiska arbetet med att bevara de kulturhistoriska lämningarna. Hos dessa myndigheter förekommer viss utbildning i dessa frågor, men enligt motionären behöver den intensifieras. Utbildning bör också erbjudas skogsägare och företag som erbjuder skogsbrukstjänster (yrkande 2), anser motionären.

Kristdemokraterna för i *motion 2003/04:MJ409* fram ett förslag av snarlik innebörd. Motionärerna kräver att regeringen ska lägga fram ett förslag till ändring av kulturminneslagen så att intrångersättning kan betalas ut i de fall skogsbruket inskränks av arealtäckande fornlämningar (yrkande 11). Dagens skogsägare måste på samma sätt som tidigare generationer ha rätt att bruka sin mark effektivt. Lagstiftningen behöver därför ses över för att öppna möjlighet till intrångersättning för de begränsningar som är en följd av större fornlämningar och fornlämningsområden.

Utskottets ställningstagande

Grundläggande för kulturmiljövården är att ansvaret för vårt kulturarv delas av alla. Även om ansvaret är gemensamt är det fastighetsägare med fornlämningar på sina marker som i första hand omfattas av detta ansvar. Fasta fornlämningar är i allmänhet kända sedan lång tid tillbaka och utgör därför inte något nytt, oförutsett hinder för markutnyttjandet. I skogsmarker är emellertid situationen delvis annorlunda eftersom många fornlämningar ännu inte har lokaliserats där. Ett landsomfattande inventeringsarbete pågår emellertid inom ramen för projektet Skog och historia. Det är ett rikstäckande projekt som drivs gemensamt av Skogsstyrelsen och RAÄ och som förutom inventeringar innefattar en satsning på utbildning och information. På regional nivå drivs projekten av skogsvårdsstyrelserna, länsstyrelserna och läns museerna under medverkan av länsarbetsnämnderna.

Av intresse i detta sammanhang är också att regeringen i en skrivelse till riksdagen (skr. 2003/04:39) har redovisat sin syn på skogspolitiken och i det sammanhanget tagit upp frågor som rör avvägningen mellan kulturmiljövård och ett rationellt skogsbruk.

Av skrivelsen framgår att regeringen ser det som angeläget att främja både ett aktivt skogsbruk och skyddet av fornlämningar i dessa områden. Därför behöver såväl skogsbrukets metoder som kulturmiljövårdens intresseavvägningar utvecklas, framhåller regeringen.

I vissa fall kan villkoren för att föryngra skog på fornlämningarna leda till fördyringar. Regeringen erinrar om att Justitiekanslern har utrett frågan om ersättningsanspråk i samband med fornlämningskydd och skogsbruk, dock utan att anse att detta skydd borde berättiga till ersättning (beslut den 19 april 2001).

Fornlämningar har kontinuerligt varit skyddade i lag sedan 1666. Länsstyrelserna, som beslutar i fornminnesärenden, bör enligt regeringen liksom hittills samråda med skogsvårdsstyrelserna och markägare för att finna lösningar som både bevarar fornlämningarna och tillgodoser kraven på fortsatt skogsbruk med bra föryngring.

Kulturutskottet är för egen del inte berett att föreslå några andra åtgärder än de här redovisade. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2003/04:Kr267 (kd) yrkandena 1 och 2 samt 2003/04:MJ409 (kd) yrkande 11.

Information till fastighetsägare om förekomsten av fornlämningar

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsförslag med krav på att markägare ska informeras om förekomsten av fornlämningar på fastigheten. De förslag regeringen nyligen lagt fram i en proposition om svenska miljömål torde i huvudsak tillgodose motionärernas krav.

Motionerna

Torkild Strandberg (fp) föreslår i två snarlika motioner – 2003/04:Kr297 och 2004/05:Kr378 – att markägare ska informeras om förekomsten av fornminnen på fastigheten. Bakom den senare motionen står även Ulf Nilsson (fp).

Fornlämningar finns på många ställen i landet. Ofta är markägarna inte medvetna om deras existens, och motionärerna anser därför att det finns en påtaglig risk att de kan förstöras för all framtid. Många av landets fornlämningar är redan skadade. För att motverka ytterligare skadegörelse föreslår motionärerna att Riksantikvarieämbetet i samarbete med länsstyrelserna ska

informera markägarna om vilka fornlämningar som finns på deras mark och hur de ska skötas. En motsvarande information bör också lämnas vid ägarbyten och försäljning av fastigheter.

Utskottets ställningstagande

Kända fasta fornlämningar finns registrerade i RAÄ:s fornminnesregister samt är markerade på Lantmäteriets fastighetskartor liksom på de tidigare ekonomiska kartorna. Det problem motionärerna tar upp torde därför i första hand gälla fornlämningar i skogsområden. Skogsbruket skadar i dag fornlämningar och kulturlämningar i alltför stor omfattning. En grundläggande orsak är att det inte är känt var huvuddelen av lämningarna på skogsmark är belägna.

Regeringen har i proposition 2004/05:150 om svenska miljömål uppmärksammat detta problem. I avsnitt 16.3 i propositionen behandlar regeringen skyddet för kulturmiljövärden i skogsmarker och anger som delmål för detta område att skogsmarken ska brukas på ett sådant sätt att fornlämningar inte skadas och att skador på övriga kända värdefulla kulturlämningar är försumbara senast 2010.

För att nå detta delmål krävs enligt propositionen extra insatser. Inventeringar av fornlämningar och kulturlämningar har pågått sedan 1995, huvudsakligen inom projektet Skog och historia. Hittills har ca 20 % av skogsmarken inventerats med avseende på kulturminnen. Att få inventeringarna mer heltäckande över riket är enligt regeringen en angelägen uppgift som kräver mer resurser.

I propositionen framhålls också vikten av att redan befintlig information om förekomsten av fornlämningar görs mer lättillgänglig och användbar för skogsbrukets aktörer, bl.a. med hjälp av digital kartteknik och Internet.

För att få fram uppgifter ur fornminnesregistret måste en fastighetsägare i dag vända sig till länsstyrelsen. Lantmäteriet och RAÄ bedriver emellertid ett utvecklingsarbete som syftar till att förbättra tillgången till befintlig information, t.ex. digital fornminnesinformation (FMIS), sökbar via Internet och digitala historiska kartor. RAÄ och Skogsvårdsorganisationen ska dessutom se till att den information som kommer fram genom inventeringar och annan kunskapsuppbyggnad görs tillgänglig på ett enkelt sätt för markägare, brukare och andra. Detta arbete bör enligt regeringens mening vidareutvecklas.

De åtgärder som regeringen aviserar i propositionen för att förbättra informationen om fornlämningar och värdefullare kulturlämningar torde som utskottet ser det i huvudsak tillgodose motionärernas krav. Motionerna bör därför inte leda till någon åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet avstyrker således motionerna 2003/04:Kr297 (fp) och 2004/05:Kr378 (fp).

Kulturminneslagens undantag från lagen om offentlig upphandling

Utskottets förslag i korthet

Utskottet anser att regeringens förslag med anledning av Uppdragsarkeologikutredningens överväganden ska avvaktas och avstyrker därför motionsförslag om att kulturminneslagens undantag från lagen om offentlig upphandling ska omprövas.

Jämför reservation 12 (m).

Motionerna

Anna Lindgren och Stefan Hagfeldt (m) begär i de båda likalydande *motionerna 2003/04:Kr268* och *2004/05:Kr243* att regeringen ska ompröva de i kulturminneslagen angivna undantagen från lagen om offentlig upphandling (LOU) i syfte att förhindra att svensk lagstiftning kommer i konflikt med EG-rättens upphandlingsdirektiv. Motionärerna erinrar om att Nämnden för offentlig upphandling i ett remissyttrande över Riksdagens revisorers rapport om arkeologi på uppdrag pekat på att undantaget från LOU strider mot EG-rätten.

Jörgen Johansson (c) föreslår i *motion 2004/05:Kr213* att förundersökningar och utgrävningskostnader vid arkeologiska undersökningar inte ska klassas som myndighetsutövning utan konkurrensutsättas i enlighet med lagen om offentlig upphandling (yrkande 3).

Utskottets ställningstagande

Länsstyrelsen får som villkor för ett tillstånd till ingrepp i en fast fornlämning ställa skäliga krav på särskild undersökning för att dokumentera fornlämningen liksom särskilda villkor för att bevara den. Den som vill göra ingreppet ska – utom i vissa undantagsfall – svara för kostnaderna för sådana undersökningar. Beslut om särskild utredning fattas av länsstyrelsen. Länsstyrelsen ska i beslutet ange vem som ska utföra utredningen. Därvid gäller inte lagen (1992:1528) om offentlig upphandling (LOU).⁴ Detta undantag har gällt sedan 1997 då ett förtydligande gjordes i kulturminneslagen.⁵

I den proposition som låg till grund för lagändringen framhöll regeringen att verksamhet som är myndighetsutövning inte torde omfattas av bestämmelserna i LOU. Av artiklarna 55 och 66 i Romfördraget framgår nämligen att bestämmelserna om tjänster i fördraget inte ska omfatta verksamhet som hos medlemsstaten är förenad med utövandet av offentlig makt.

Regeringen erinrade också om att LOA enligt 1 kap. 2 § är tillämplig vid upphandling som görs av en upphandlande enhet. Det torde enligt regeringen förutsätta att det är den upphandlande enheten som för egen del ska

⁴ 2 kap. 11, 13 och 14 §§ lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.

⁵ Prop. 1996/97:99 om uppdragsarkeologi m.m., bet. 1996/97:KrU12, rskr. 1996/97:230.

köpa en vara eller tjänst. EG:s direktiv tar nämligen sikte på situationer där myndigheter m.fl. ingår skriftliga avtal med fysisk eller juridisk person. Av propositionen framgår också att Kammarrätten i Stockholm i ett beslut 1995 ansett att LOU är tillämplig endast om det är fråga om anskaffning för egen räkning. Frågan om länsstyrelsen ska tillämpa lagen vid upphandling av arkeologiska undersökningar hade enligt propositionen prövats av domstol vid ett flertal tillfällen. Domstolarna hade gjort olika bedömningar. Avgörandena hade inte prövats av högre instans.

Utskottet har efter det att lagändringen antogs återkommande behandlat motionsförslag med krav på att LOU ska tillämpas vid uppdragsarkeologiska undersökningar. Varje gång har utskottet med riksdagens gillande avstyrkt dessa förslag. Senast gjordes det i betänkande 2003/04:KrU2 där utskottet hänvisade till att utskottet i samma betänkande begärt en översyn av den uppdragsarkeologiska verksamheten vars resultat borde avvaktas.

Den begärda utredningen – Uppdragsarkeologikutredningen – har nyligen slutfört sitt uppdrag genom att i september lägga fram sitt betänkande Uppdragsarkeologi i tiden (SOU 2005:80). Utredningsmannen har visserligen inte gått närmare in på frågan om LOU:s tillämpning inför beslut enligt 2 kap. KML eftersom han ansett att denna fråga inte omfattas av uppdraget. Men utredningens betänkande kan efter remissbehandling väntas ligga till grund för en proposition från regeringen. Riksdagen bör avvakta denna proposition innan olika motionsförslag om ändrade regler för uppdragsarkeologi tas upp till prövning.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2003/04:Kr268 (m), 2004/05:Kr213 (c) yrkande 3 och 2004/05:Kr243 (m).

Momsbeläggningen av Riksantikvarieämbetets uppdragsverksamhet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsförslag om att RAÄ:s arkeologiska uppdragsverksamhet ska momsbeläggas, bl.a. med hänvisning till att den utgör ett led i en myndighetsutövning som generellt är momsbefriad.

Jämför särskilt yttrande 2 (fp, kd, c).

Motionen

Jörgen Johansson (c) tar i *motion 2004/05:Kr213* upp den arkeologiska uppdragsverksamhet som Riksantikvarieämbetet bedriver. Denna verksamhet bör enligt motionären utformas på ett sådant sätt att ämbetet kan uppträda på den arkeologiska marknaden som en jämbördig aktör. Det innebär att gällande lagstiftning för mervärdesskatt även ska omfatta denna verksamhet, påpekar motionären (yrkande 4).

Utskottets ställningstagande

Länsstyrelsen får med stöd av kulturminneslagen ge tillstånd till ingrepp i en fast fornlämning. Som villkor för ett sådant tillstånd kan länsstyrelsen kräva att exploatören bekostar en undersökning för att dokumentera fornlämningen. Länsstyrelsen ska i sitt beslut ange vem som ska utföra undersökningen.

Riksskatteverket (RSV) har i en skrivelse 1999 redogjort för vilka mervärdesskatte regler som gäller vid arkeologiska undersökningar.⁶ Av skrivelsen framgår bl.a. följande.

Om staten omsätter varor eller tjänster mot ersättning anses det som yrkesmässig verksamhet oavsett om verksamheten bedrivs med vinstsyfte eller inte. För yrkesmässig verksamhet ska moms normalt alltid utgå.

Om tillhandahållandet av varor och tjänster är ett led i en myndighetsutövning är den däremot momsbefriad.

När en länsstyrelse ger tillstånd till ett ingrepp i fornlämning innefattar beslutet myndighetsutövning, vilket innebär att avgiften för tillståndet inte är skattepliktig. Analogt gäller för arkeologiska undersökningar som utförs av en länsstyrelse att de skulle kunna utgöra ett led i en skattebefriad myndighetsutövning. I allmänhet saknar emellertid en länsstyrelse tillräckliga resurser för att själv kunna genomföra undersökningar av detta slag. Länsstyrelsen kan dock besluta att undersökningen ska utföras av någon annan som har tillräcklig kompetens.

I skrivelsen hänvisar RSV till en dom i Regeringsrätten (RR) från 1993.⁷ I den konstaterar RR att det i lagen inte finns något krav på att tillhandahållandet som sådant ska vara myndighetsutövning. Det räcker om tillhandahållandet är ett led i myndighetsutövningen. På denna grund ansåg RR att även om RAÅ:s grävningsverksamhet betraktad för sig inte var myndighetsutövning skulle den anses ingå som ett led i en myndighetsutövning som omfattas av länsstyrelsens beslut. Den är då inte yrkesmässig i mervärdesskattelagens mening och medför därför inte skattskyldighet.

Frågan har klargjorts ytterligare genom en ändring i anvisningarna till mervärdesskattelagen som gjordes våren 1990.⁸ Av förarbetena till denna ändring framgår att det sist nämnda undantaget från denna lag endast gäller staten. Det innebär att andra som genomför arkeologiska undersökningar inte kan undantas från yrkesmässighet och skattskyldighet till mervärdesskatt.

RSV har alltså i en skrivelse klargjort rättsläget när det gäller mervärdesskatteplikten för arkeologiska utgrävningar. Till saken hör att det i riksdagen är skatteutskottet som bereder förslag till ändringar i mervärdesskattelagen.

⁶ RSV:s skrivelse 990630 Arkeologiska undersökningar – Yrkesmässig verksamhet – Skattskyldighet enligt lagen om mervärdesskatt, dnr 6432-99/100.

⁷ Regeringsrätten (RR) 1993-03-03 i mål nr 3521-1992 (RÅ 1993 ref. 38).

⁸ Proposition 1989/90:111 om reformerad mervärdesskatt m.m., s. 209 och 210.

Av betydelse i sammanhanget är emellertid också att utredningen om uppdragsarkeologi har föreslagit en ändrad organisation för RAÄ:s uppdragsarkeologiska verksamhet. Förslaget, som innebär att denna verksamhet ombildas till ett statligt bolag, väntas efter remissbehandling ligga till grund för en proposition till riksdagen. Utskottet bör genom sin behandling inte föregripa riksdagens prövning av det väntade regeringsförslaget. Utskottet avstyrker därför motion 2004/05:Kr213 (c) yrkande 4.

Skyddet av näringsfångslämningar i skogsmarker

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker en motion med krav på tydligare definition av skyddsvärda näringsfångslämningar.

Motionen

Miljöpartiet de gröna vill i motion 2004/05: MJ434 få till stånd ett fungerande skydd av kulturminnen i skogsmark. Som exempel på sentida spår av näringsfång i skogen anger motionärerna odlingsrösen, tjärdalar och kolbottnar. För att skyddet ska bli meningsfullt måste det stå klart hur, vilka och i vilken omfattning kulturminnen ska skyddas. I motionen föreslås att en översyn ska göras av definitioner och prioriteringar när det gäller skyddet av olika typer av näringsfångslämningar (yrkande 35).

Utskottets ställningstagande

I kulturminneslagen (KML) definieras vad som menas med fasta fornlämningar. Av 2 kap. 1 § denna lag framgår att ”lämningar efter arbetsliv och näringsfång” vilka ”tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergivna” är fasta fornlämningar.

Enligt vad utskottet inhämtat anser RAÄ att såväl tjärdalar som kolbottnar utgör fasta fornlämningar, liksom många odlingsrösen. RAÄ har för avsikt att tydligt ange detta både i Fornminnesregistret och för länsstyrelserna så att skyddet enligt KML tillämpas fullt ut även för dessa typer av kulturminnen.

Motionärernas önskemål torde i och med detta vara tillgodosett. Utskottet avstyrker därför motion 2004/05: MJ434 (mp) yrkande 35.

Utförsel av kulturföremål ur landet

Utskottets förslag i korthet

Förslag om att en fond ska inrättas för inköp av kulturföremål som riskerar att lämna landet samt förslag som syftar till att hindra olaglig utförsel av kulturföremål avstyrks. Utskottet hänvisar till en utredning som bereds inom Utbildnings- och kulturdepartementet som inte bör föregripas av riksdagen.

Jämför reservation 13 (m, fp, kd, c).

Bakgrund

Bestämmelser om skydd mot utförsel av vissa äldre kulturföremål finns i 5 kap. lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. (KML). Där anges att äldre svenska och utländska kulturföremål som kan vara av stor betydelse för det nationella kulturarvet inte får föras ut ur landet utan särskilt tillstånd (1 §). Frågor om tillstånd till utförsel prövas av Kungl. Biblioteket, RAÄ, Riksarkivet, Nationalmuseum eller Nordiska museet.

I förordningen (1988:1188) om kulturminnen m.m. har regeringen meddelat föreskrifter om vilka kulturföremål som inte får föras ut ur landet utan särskilt tillstånd. En rad kategorier av föremål finns uppräknade i 24 §. Bland annat anges följande:

c) svenska dryckeskärl, seldon och textilredskap, som är av trä och har målade eller skurna dekorer, folkdräkter och broderade eller mönstervävda folkliga textilier, bonadsmålari, golvvur, väggur och bordsur, signerade fajanser, skjutvapen, blankvapen och skyddsvapen samt musikinstrument, som är äldre än 100 år, oavsett värde,

d) svenska föremål av keramik, glas, porfyr, guld, silver eller brons med undantag av mynt och medaljer, ljuskronor, tapeter samt kakelugnar, som är äldre än 100 år och har ett värde över 50 000 kronor.

RAÄ har i samråd med övriga tillståndsmyndigheter och Tullverket på regeringens uppdrag sett över de insatser som görs för att förhindra olaglig utförsel av äldre kulturföremål. Översynen som har utförts av en arbetsgrupp har utmynnat i ett förslag till en samlad strategi för att komma till rätta med detta problem.

Uppdraget redovisades för regeringen 2003. Arbetsgruppen konstaterar att det med nuvarande bestämmelser finns små möjligheter att förhindra olaglig utförsel av kulturföremål till EU-området. Vid direktexport från Sverige till tredjeland finns större möjligheter att förhindra olaglig export. Om exporten till tredjeland sker via annat EU-land är möjligheten att förhindra olaglig export i praktiken mycket liten. Det gällande regelverket förutsätter nämligen existensen av nationella gränser med inhemsk tullkontroll. Eftersom det inte finns något gränsskydd inom EU är det enligt gruppens mening inte meningsfullt att föreslå ytterligare skyddsbestämmelser för tillståndspliktiga föremål.

Arbetsgruppen bedömer att lagändringar, resursförstärkningar och liknande bara marginellt kan påverka förhållandena. I stället föreslår gruppen en rad stödande åtgärder.

Ett av gruppens förslag innebär att en fond ska inrättas för att kunna lösa in kulturföremål som omfattas av tillståndsskyldighet enligt KML och förordningen (1998:1188) om kulturminnen. I redovisningen nämns den möjlighet som finns att med medel från anslaget Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål införliva kulturföremål med offentliga samlingar. Anslaget uppgick 2003 – och föreslås även för 2006 uppgå till – 80 000 kronor. Det begränsade anslagsbeloppet med dess urgröpta ekonomiska värde är det enkla skälet till att få statliga museer har ansökt om bidrag under de senaste åren och att bidragen endast i undantagsfall har kunnat finansiera förvärv i sin helhet.

Enligt förslaget ska fonden tillföras ett kapital på 50 à 60 miljoner kronor. Fonden ska förvaltas av staten som bör garantera en lägsta fondnivå per budgetår. Den ska vara öppen för donationer. Vidare anser arbetsgruppen att möjligheten till skattemässig avdragsrätt motsvarande donerat belopp bör utredas. En fond skulle enligt förslaget inte bara kunna finansieras med statsanslag utan även med en särskild skatt av samma slag som konstnärsavgiften vid auktioner och lotterimedel.

Vidare anser arbetsgruppen att den förhandsgranskning av auktionsföremål som Nordiska museet och andra har utfört troligtvis har haft stor betydelse för att förebygga en olaglig utförsel av föremål. Arbetsgruppen föreslår att Nordiska museet och de övriga tillståndsmyndigheterna ska tilldelas de resurser som krävs för att de ska kunna arbeta med förhandsgranskning av föremål och för att lägga bilder av föremålen i en bilddatabas.

Förslaget bereds inom Utbildnings- och kulturdepartementet.

Motionerna

I *motion 2004/05:Kr324* erinrar Lena Adelson Liljeroth (m) om att RAÄ tillsammans med Kungl. Biblioteket, Riksarkivet, Nationalmuseum, Nordiska museet och Tullverket på uppdrag av regeringen föreslagit att en fond ska inrättas för att möjliggöra inköp av kulturföremål som riskerar att lämna landet. Motionären yrkar att regeringen snarast ska lämna förslag till riksdagen som går i utredningens riktning.

I *motion 2004/05:Kr375* av Sven Bergström och Kenth Högström (c, s) påtalas behovet av att motverka den olagliga utförseln av allmog- och kulturföremål från Sverige. Man struntar i att ansöka om sådana exporttillstånd som krävs när något antikt föremål ska föras ut ur landet. I takt med att resurserna inom tullen minskat starkt under senare år har möjligheterna att motverka denna typ av olaglig utförsel blivit ännu mer begränsade. Om brandskattningen av unika svenska kulturföremål fortsätter kommer det rika kulturarvet i bl.a. Hälsingland att snabbt utarmas.

Utskottets ställningstagande

De problem som har uppmärksammats i motionerna beträffande kulturföremål som lämnar landet har – som nämnts ovan – på regeringens uppdrag analyserats av RAÄ m.fl. myndigheter. En arbetsgrupp har överlämnat förslag till insatser på olika områden för att på så sätt åstadkomma en samlad strategi för området. Arbetsgruppens förslag att inrätta en fond för inköp av föremål som annars riskerar att lämna landet har lyfts fram i motion 2004/05:Kr324 (m). Gruppens förslag i denna del redovisas i inledningen till detta avsnitt.

Med anledning av vad som förs fram i motion 2004/05:Kr375 (c, s) bör nämnas att arbetsgruppen även har undersökt möjligheten att ingå bilaterala överenskommelser med tull- och polismyndigheter i andra länder. Enligt gruppens bedömning är det främst i förhållande till de nordiska länderna som bilateralt samarbete är aktuellt. Mellan de nordiska länderna finns det redan i dag möjligheter till samarbete i fråga om olaglig utförsel.

Arbetsgruppens förslag bereds inom Utbildnings- och kulturdepartementet. Regeringens ställningstagande med anledning av förslagen bör inte föregripas. Riksdagen bör således avslå motionerna 2004/05:Kr324 (m) och 2004/05:Kr375 (c, s).

Carl von Linnés 300-årsjubileum

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker fyra motioner i vilka bl.a. föreslås att det ska inrättas en nationell jubileumskommitté för samordning av olika aktiviteter inför 300-årsminnet av Carl von Linnés födelse. Regeringen har nämligen redan inrättat en sådan kommitté.

Motionerna

Gunnar Nordmark (fp) föreslår i *motion 2002/03:Kr258* att regeringen ska tillsätta en kommitté med uppgift att starta och samordna olika verksamheter i samband med 300-årsminnet av Carl von Linnés födelse.

Ett snarlikt förslag framförs av Rigmor Stenmark m.fl. (c, m, fp, kd) i *motion 2004/05:Kr315*. I motionen föreslås att en nationell jubileumskommitté inrättas för Linnéjubileet 2007.

Tomas Eneroth och Carina Adolfsson Elgestam (s) anser i *motion 2004/05:Kr276* att det är bra att Kungl. Vetenskapsakademien samordnar de olika projekten i anslutning till 300-årsfirandet av Linnés födelse. Genom aktivt stöd från staten kan dessa projekt bli viktiga inslag i en framtida svensk kulturturism (yrkande 1).

Snarlika synpunkter framförs av Eskil Erlandsson (c) som i *motion 2004/05:Kr308* vill lyfta fram betydelsen av att Linnés 300-årsjubileum utnyttjas för att marknadsföra Sverige, utveckla kulturturismen samt utveckla sambanden med dagens framtidsfrågor, såsom hållbar utveckling, miljöfrågor och biologisk mångfald.

Utskottets ställningstagande

I maj 2007 kommer 300-årsminnet av Carl von Linnés födelse att firas. Förberedelserna inför jubileet har redan pågått under ett antal år. Staten har bidragit till en del av förberedelserna. Så har t.ex. riksdagen på förslag av regeringen i budgetpropositionen för 2005 anvisat 1 miljon kronor till Uppsala universitet för upprustning och vård av Linnéminnen i Uppsala. Vidare har Kungl. Vetenskapsakademien (KVA) fram till för några månader sedan svarat för samordningen av förberedelserna då denna uppgift övertogs av Vetenskapsrådet och en brett sammansatt delegation knuten till rådet.

Enligt regeringens beslut den 26 maj 2005 (U2004/1904/G) ska delegationen särskilt

- samordna, utveckla och främja Linnéjubileet i Sverige och besluta om och fördela medel till insatser inom ramen för detta,
- i samverkan med andra berörda organ sprida kännedom om Linnéjubileet till allmänheten,
- verka som en nationell kontaktpunkt för frågor kring Linnéjubileet från svenska och utländska myndigheter, institutioner, organisationer och enskilda personer,
- ta emot eventuella donationer med anledning av Linnéjubileet.

Delegationens ordförande och vice ordförande utses av regeringen för en bestämd tid. Vetenskapsrådet ska, efter samråd med KVA, utse övriga ledamöter för en bestämd tid.

Enligt regeringsbeslutet bör i delegationen finnas representanter för länsstyrelserna i Kronobergs, Skåne och Uppsala län samt Uppsala, Lunds och Växjö universitet. Vidare bör Svenska institutet, Vetenskapsrådet, Kungl. Vetenskapsakademien, Svenska Linnésällskapet, Sveriges Rese- och Turistråd samt Riksantikvarieämbetet och Naturhistoriska riksmuseet vara representerade i delegationen.

Genom tillkomsten av denna brett sammansatta delegation har motionärernas önskemål i allt väsentligt blivit tillgodosedda. Motionerna bör därför inte föranleda någon åtgärd.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2002/03:Kr258 (fp), 2004/05:Kr276 (s) yrkande 1, 2004/05:Kr308 (c) och 2004/05:Kr315 (c, m, fp, kd).

Nya objekt på Unescos världsarvslista

Utskottets förslag i korthet

Med hänvisning till den geografiska obalans som råder mellan olika länder då det gäller antalet objekt på Unescos världsarvslista avstyrker utskottet tre motioner om nya svenska objekt på denna lista.

Motionerna

I *motionerna 2003/04:Kr205* av Anders G Högmark (m) och *2004/05:Kr276* av Tomas Eneroth och Carina Adolfsson Elgestam (s) föreslås att Carl von Linnés födelsehem med närliggande omgivningar i Råshult i södra Småland ska föras upp på Unescos världsarvslista (yrkande 2).

I *motion 2003/04:Kr235* av Magdalena Andersson (m) föreslås att Visingsö ska upptas på Världsarvslistan. Visingsö utgör ett omistligt kulturhistoriskt arv med riklig förekomst av både natur- och kulturobjekt.

Utskottets ställningstagande

På grund av att Unescos världsarvslista för närvarande kännetecknas av en geografisk obalans med två tredjedelar av världsarven belägna i Europa har Europas länder vid Unescos generalförsamling 1999 kommit överens om att de i fortsättningen endast ska nominera ett objekt per land och år. Regeringen har uttalat åsikten att Sverige bör vara mer restriktivt med att nominera nya världsarv, en uppfattning som kulturutskottet ställt sig bakom.⁹ Utskottet har alltså samma inställning i denna fråga.

Utskottet vill vidare påminna om att det i första hand är RAÄ och Naturvårdsverket som ska lämna förslag på nomineringar av nya världsarvsobjekt till regeringen. Förslagen bör grundas på myndigheternas egna initiativ eller på initiativ av ägare eller förvaltare av kultur- eller naturobjekt eller av kommuner eller länsstyrelser där objekten är belägna. Regeringen har därefter att ta ställning till om nomineringsförslagen från myndigheterna ska föras vidare till Unesco. Det slutliga beslutet tas av Unescos världsarvskommitté.

Med hänvisning till det anförda anser utskottet att motionerna *2003/04:Kr205* (m), *2003/04:Kr235* (m) och *2004/05:Kr276* (s) yrkande 2 inte bör föranleda någon åtgärd utan avslås av riksdagen.

⁹ Regeringens skrivelse 2001/02:171 om Unescos världsarvskonvention och de svenska världsarvsobjekten, bet. 2001/02:KrU19, rskr. 2001/02:264.

Statsbidrag till världsarvsobjekten

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker tre motionsförslag om att särskild hänsyn ska tas vid fördelningen av byggnadsvårdsmedel till de län som har objekt på Unescos världsarvslista. Utskottet hänvisar bl.a. till att bidragsgivande myndigheter torde vara väl införstådda med de stödbehov som finns och med de utfästelser som Sverige gjort genom att ratificera världsarvskonventionen.

Motionerna

I två motioner krävs att särskild hänsyn ska tas vid fördelningen av byggnadsvårdsmedel till de län som har objekt på Unescos världsarvslista. I *motion 2004/05:Kr215* föreslår motionärerna Jeppe Johnsson och Anna Lindgren (båda m) att särskilda bidragsmedel bör öronmärkas för att bevara världsarven. Ett världsarv är inte enbart en angelägenhet för en enskild kommun eller ett län utan rör hela landet. I *motion 2004/05:Kr371* yrkar Johnny Gylling (kd) att de län som har världsarv att vårda ska få extra tilldelning av medlen.

Liknande krav framställs i *motion 2004/05:Kr314* av Kerstin Andersson (s), som begär att staten vid fördelningen av kulturmiljövårdspengarna beaktar de krav som det innebär att objekt placeras på världsarvslistan.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets uppfattning är det befogat att ta stor hänsyn till de behov som finns hos världsarvsobjekten vid fördelningen av de statliga bidragsmedlen. Utskottets inställning i denna fråga är en följd av att Sverige har ratificerat världsarvskonventionen och därmed iklätt sig särskilda förpliktelser för att skydda de objekt som förts upp på Världsarvslistan. De bidragsgivande myndigheterna torde vara väl införstådda både med de stödbehov som finns och med de utfästelser som Sverige gjort. Med tanke på att stödbehoven kan variera mellan åren är utskottet inte berett att förorda att särskilda bidragsmedel ska låsas för världsarvsobjekten som föreslås i *motion 2004/05:Kr215* (m). Motionerna *2004/05:Kr215* (m), *2004/05:Kr314* (s) och *2004/05:Kr371* (kd) avstyrks därmed.

Unidroitkonventionen om stulna eller olagligt utförda kulturföremål

Utskottets förslag i korthet

Motionsförslag om Unidroitkonventionen avstyrks. Utskottet hänvisar till att frågan om Sverige ska tillträda konventionen bereds inom Regeringskansliet. Utskottet anser vidare att det inte finns något skäl för riksdagen att kräva att regeringen ska verka för att andra länder ska tillträda konventionen innan Sverige har gjort det.

Bakgrund

Organisationen Unidroit, Internationella privaträttsinstitutet, grundades 1926 och är en mellanstatlig organisation med säte i Rom. Organisationens syfte är att medverka till harmonisering och koordinering av privaträtten i olika länder. Organisationen förbereder och utarbetar förslag till konventioner och enhetliga lagar på privaträttens område.

1995 års Unidroitkonvention om återlämnande av stulna eller olagligt utförda kulturföremål antogs i juni 1995 och trädde i kraft i juli 1998. Konventionen bygger delvis på 1970 års Unescokonvention om åtgärder för att förbjuda och förhindra olovlig införsel, utförsel och överlåtelse av äganderätten till kulturogömdom. Den har tillkommit för att genom ett ökat internationellt samarbete försöka begränsa den olagliga utförseln av kulturföremål och hanteringen av stulna kulturföremål. Avsikten är att Sverige ska ansluta sig till konventionen. Svensk lagstiftning måste emellertid först anpassas till konventionens krav.

Motionerna

Ingegerd Saarinen m.fl. (mp) föreslår i *motionerna 2003/04:Kr245* yrkande 3 och *2004/05:Kr201* yrkande 3 att Sverige snarast ska tillträda Unidroitkonventionen om stulna eller illegalt exporterade kulturföremål. Dessutom föreslår motionärerna att regeringen ska verka i Nordiska rådet och i EU för att de nordiska länderna och EU-nationerna också ska tillträda konventionen (yrkande 4 i respektive motion).

Utskottets ställningstagande

I betänkandet *Sveriges tillträde till 1995 års Unidroitkonvention om stulna eller olagligt utförda kulturföremål* (SOU 2005:3) har Kulturföremålsutredningen på regeringens uppdrag utarbetat förslag till den lagstiftning som krävs för att Sverige ska kunna tillträda Unidroitkonventionen. Förslagen rör bl.a. ändringar av 6 kap. kulturminneslagen (KML). Betänkandet har remitterats. Riksdagen bör enligt utskottets mening inte föregripa Regeringskansliets beredning av förslagen.

Utskottet anser vidare att det inte finns något skäl för riksdagen att göra ett tillkännagivande om att regeringen ska verka för att andra länder ska tillträda konventionen innan Sverige har gjort det. Motionerna 2003/04:Kr245 (mp) yrkandena 3 och 4 samt 2004/05:Kr201 (mp) yrkandena 3 och 4 avstyrks därmed.

Haagkonventionen om skydd av kulturföremål vid väpnad konflikt

Utskottets förslag i korthet

Motionsförslag om att Sverige ska tillträda Haagkonventionens andra protokoll avstyrks med hänvisning till att beredningen av ett nyligen framlagt lagförslag inte bör föregripas. Utskottet anser vidare att det inte finns något skäl för riksdagen att kräva att regeringen ska verka för att andra länder ska tillträda Haagkonventionens andra protokoll innan Sverige har gjort det.

Bakgrund

Syftet med 1954 års Unescokonvention om skydd för kulturegendom i händelse av väpnad konflikt, den s.k. Haagkonventionen, är att värna om kulturminnesmärken och kulturföremål i händelse av väpnad konflikt, vid ockupation eller i inbördeskrig. De anslutna staterna förbinder sig att i fredstid förbereda skydd av kulturminnesmärken och kulturföremål och att i krigstid respektera sådan egendom. Vid ockupation ska kulturegendom skyddas av ockupationsmakten. Militär nödvändighet får dock åberopas i vissa fall för att överträda skyddsbestämmelserna.

På våren 1985 ratificerade regeringen Haagkonventionen samt konventionens första tilläggsprotokoll.

Ett andra tilläggsprotokoll till konventionen antogs 1999. I det protokollet förbinder sig parterna att kriminalisera olika former av anfall mot och förstörelse av kulturegendom. Sverige undertecknade protokollet samma dag som det antogs. Det har ännu inte ratificerats.

I betänkandet *Internationella brott och svensk jurisdiktion* (SOU 2002:98) har Internationella straffrättsutredningen lagt fram förslag till en ny lag om internationella brott. Enligt lagförslaget döms den för krigsförbrytelse som riktar ett anfall mot byggnader som är avsedda för bl.a. religion, undervisning, konst, vetenskap eller välgörande ändamål och mot historiska minnesmärken och kulturegendom.

Motionerna

Ingegerd Saarinen m.fl. (mp) föreslår i *motionerna 2003/04:Kr245* yrkande 5 och *2004/05:Kr201* yrkande 5 att regeringen snarast ska ratificera Haagkonventionens andra protokoll från 1999 om skydd av kulturföremål i händelse av väpnad konflikt. I samma motioner föreslås också att regeringen ska verka internationellt i Norden och inom EU för att de nordiska länderna respektive EU-nationerna ska tillträda konventionens första och andra protokoll (yrkande 6 i respektive motion).

Utskottets ställningstagande

Internationella straffrättsutredningens lagförslag bereds inom Regeringskansliet. Den fortsatta beredningen får utvisa om lagförslaget är tillräckligt för att Sverige ska kunna ratificera Haagkonventionens andra tilläggsprotokoll. Riksdagen bör inte föregripa beredningen av frågan.

Vidare anser utskottet att det inte finns något skäl för riksdagen att göra ett tillkännagivande om att regeringen ska verka för att andra länder ska tillträda Haagkonventionens andra protokoll innan Sverige har gjort det. Motionerna 2003/04:Kr245 (mp) yrkandena 5 och 6 samt 2004/05:Kr201 (mp) yrkandena 5 och 6 avstyrks därmed.

Unescos konvention om skydd av det marina kulturarvet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner om att Sverige ska ansluta sig till en Unescokonvention om skyddet av det marina kulturarvet. Konventionen har hittills bara fått stöd av tre länder, bl.a. beroende på att många anser att dess regler är mer långtgående än vad FN:s havsrättskonvention medger.

Motionerna

I sammanlagt fyra motioner tar Ingegerd Saarinen m.fl. (mp) upp frågor rörande Unescos konvention från 2001 om skyddet av det marina kulturarvet.

I snarlika förslag i motionerna *2003/04:Kr245* yrkande 1, *2003/04:Kr328* yrkande 1, *2004/05:Kr201* yrkande 1 och *2004/05:Kr217* yrkande 1 kräver motionärerna att regeringen snarast ska tillträda denna konvention.

I motionerna *2003/04:Kr245* yrkande 2 och *2004/05:Kr201* yrkande 2 begär de dessutom att regeringen i Nordiska rådet och i EU ska verka för att de nordiska länderna respektive EU-nationerna tillträder konventionen.

Utskottets ställningstagande

När Unescos generalkonferens i november 2001 antog en konvention om skydd av det marina kulturarvet avstod Sverige från att delta i omröstningen. Enligt den röstförklaring som Sverige lämnade berodde detta på att enighet inte hade kunnat nås. Många stater ansåg nämligen att Unescokonventionens regler gick längre än vad FN:s havsrättskonvention medgav. Dessutom var man oense om statsfartygens ställning. På grund av detta räknade regeringen med att flera stater inte skulle komma att ratificera konventionen, däribland stater i vår omedelbara närhet. Antogs konventionen skulle två olika juridiska regimer komma att stå mot varandra – den antagna Unescokonventionen och FN:s havsrättskonvention – vilket hade kunnat förorsaka problem eftersom en konvention bara gäller mellan de stater som anslutit sig till den. Skulle emellertid konventionen framöver få ett brett stöd, särskilt av stater som är aktiva i Östersjön, uteslöt Sverige inte en anslutning.

Utskottet har tidigare avstyrkt motionsförslag motsvarande de nu aktuella. Senast gjordes det i betänkande 2002/03:KrU2 där utskottet åberopade de här i korthet redovisade omständigheterna som skäl för sitt ställningstagande. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Hittills har endast tre stater ratificerat konventionen, nämligen Panama, Bulgarien och Kroatien.

Eftersom några nya omständigheter inte tillkommit sedan utskottet senast behandlade samma motionsförslag och då konventionen inte har ratificerats av någon nation i vår omgivning finner utskottet inte anledning att ompröva sin tidigare uppfattning. Liksom tidigare bör Sverige dock inte utesluta en framtida anslutning till konventionen om den får ett brett stöd av stater, särskilt de som är aktiva i Östersjön.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2003/04:Kr245 (mp) yrkandena 1 och 2, 2003/04:Kr328 (mp) yrkande 1, 2004/05:Kr201 (mp) yrkandena 1 och 2 samt 2004/05:Kr217 (mp) yrkande 1.

Unescos konvention om förbud mot olovlig in- och utförsel m.m. av kulturegendom

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner om 1970 års Unescokonvention, bl.a. med hänvisning till att den svenska lagregleringen rörande häle-ribrott har ett betydligt vidare tillämpningsområde än vad konventionen föreskriver i fråga om straffansvar.

Bakgrund

År 1970 antog Unesco en konvention om åtgärder för att förbjuda och förhindra olovlig införsel, utförsel och överlåtelse av äganderätten till kulturegendom. Regeringen beslutade 2002 att ratificera konventionen som kunde tillträdas 2003. Även Finland, Danmark och Island liksom flera övriga europeiska länder har tillträtt konventionen.

Regeringen har bedömt att det för Sveriges del inte krävts några lagändringar för att Sverige skulle kunna ansluta sig till konventionen.

Till grund för regeringens bedömning ligger bl.a. en promemoria som upprättats av Kulturdepartementet i oktober 2002.

I promemorian återfinns en utförlig genomgång av gällande lagstiftning. Bland annat nämns kulturminneslagens bestämmelser om återlämnande av olagligt bortförda kulturföremål. Enligt 6 kap. KML ska ett kulturföremål som efter den 31 december 1994 olagligt förts bort från en stat som ingår i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) och som finns i Sverige på begäran återlämnas till den staten.

Bestämmelser i en rad andra lagar redovisas också i promemorian, bl.a. reglerna om häleri i brottsbalken.

Om införselbud sägs i promemorian följande.

Enligt artikel 7 (b) (i) i konventionen åtar sig staterna att förbjuda införsel av sådan kulturegendom som har stulits från en offentlig institution i en konventionsstat. Enligt artikel 8 i konventionen skall överträdelser av ett sådant förbud sanktioneras med straff eller administrativa påföljder.

Den svenska lagstiftningen innehåller inte något uttryckligt förbud av det slag som konventionen syftar på. Som redogjorts för i avsnitt 2.3 kan emellertid den som, på ett sätt som är ägnat att försvåra ett återställande, tar befattning med något som är fränhänt annan genom brott dömas för häleri eller häleriförseelse.

Att något är fränhänt annan genom brott avser inte endast brott där föremålet blivit taget ur annans besittning, såsom stöld, utan varje brott genom vilket någon förvärvat någon annans egendom och således berövat ägaren denna.

Med att ta befattning med sådant föremål avses bl.a. att någon mottar, innehar, döljer, säljer eller omarbetar saken. Andra exempel på befattning är köp, byte eller gåva samt pantsättning. Det krävs inte att det är fråga om fysisk befattning. Befattningen skall dock vara av sådan karaktär att den typiskt sett är ägnad att försvåra sakens återställande. Ett förfarande som typiskt sett torde vara ägnat att försvåra att saken återställs till ägaren är att föra in föremålet i ett annat land.

Det kan således konstateras att gällande reglering av häleribrotten har ett betydligt vidare tillämpningsområde än vad konventionen föreskriver i fråga om straffansvar. Om importen av ett stulet kulturföremål inte skulle bedömas som brottslig kan det sannolikt bero på att gärningsmannen är ovetande om att föremålet är stulet. Bestämmelserna om häleri och häleriförseelse torde alltså väl täcka det förfarande med stulna kulturföremål som staterna åtar sig att förbjuda och sanktionera. Genom brottsbalkens bestämmelser får Sverige anses uppfylla konventionens krav enligt artiklarna 7 (b) (i) och 8.

Motionerna

I *motionerna 2003/04:Kr245* yrkande 7 och *2004/05:Kr201* yrkande 7 av Ingegerd Saarinen m.fl. (mp) begär motionärerna att regeringen snarast ska verka i Nordiska rådet och i EU för att de nordiska länderna och EU-nationerna ska tillträda Unescos konvention om förbud mot olovlig in- och utförsel m.m. av kulturegendom.

I samma motioner beklagar motionärerna att regeringen gjort bedömningen att en svensk anslutning kunde ske utan förändringar av svensk lag. Enligt motionärerna är det nämligen tillåtet att till Sverige importera kulturföremål som exporteras illegalt från länder utanför EES. Motionärerna yrkar därför att riksdagen i ett tillkännagivande för regeringen ska begära en lagändring som kriminaliserar import av kulturföremål som exporterats illegalt från sitt ursprungsland (yrkande 8 i båda motionerna).

Utskottets ställningstagande

Sverige har som redovisats ovan tillträtt 1970 års Unescokonvention. Även Finland, Danmark och Island har tillträtt konventionen, liksom flertalet övriga europeiska länder. Norge väntas inom kort tillträda konventionen och i övrigt är det endast en handfull EES-länder som ännu inte hunnit ansluta sig. Något tillkännagivande från riksdagens sida är mot denna bakgrund inte nödvändigt.

Då det gäller motionärernas krav på en lagändring konstaterar utskottet att den svenska lagregleringen rörande häleribrott har ett betydligt vidare tillämpningsområde än vad konventionen föreskriver i fråga om straffansvar.

Med hänvisning till det anförda anser utskottet att *motionerna 2003/04:Kr245* (mp) yrkandena 7 och 8 samt *2004/05:Kr201* (mp) yrkandena 7 och 8 bör avslås av riksdagen.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. Av rubriken framgår vilket avsnitt och vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i respektive reservation.

1. Övergripande kulturarvs- och kulturmiljöfrågor, punkt 1 (m, fp, kd, c)

av Lennart Kollmats (fp), Kent Olsson (m), Gunilla Tjernberg (kd), Lena Adelson Liljeroth (m), Cecilia Wikström (fp), Birgitta Sellén (c) och Anna Lindgren (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om övergripande kulturarvs- och kulturmiljöfrågor. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:Kr209 yrkande 2 och 2004/05:Kr233 yrkande 3 och avslår motion 2004/05:Kr381.

Ställningstagande

I likhet med motionärerna bakom motionerna 2003/04:Kr209 (m) och 2004/05:Kr233 (m) vill vi understryka att ansvaret för att bevara och vårda kulturmiljön delas av många. I detta sammanhang vill vi särskilt peka på betydelsen av människors frivilliga engagemang som det t.ex. manifesteras inom hembygdsrörelsen. Även det enskilda ägandets betydelse för att bevara kulturarvet bör lyftas fram. Staten har givetvis också ett stort ansvar för kulturarvet och kulturmiljön. De statliga insatserna bör bl.a. syfta till att säkerställa att det finns ekonomiska förutsättningar för att bevara våra kulturmiljöer. Exempelvis bör enskilda ägare kunna få bidrag för att renovera byggnader som är värdefulla för kulturmiljön. Ägaransvaret utgör enligt vårt synsätt en positiv kraft i kulturvårdsarbetet, men kan ibland behöva stödjas och stärkas.

Riksantikvarieämbetets (RAÄ) roll bör i enlighet med Uppdragsarkeologitredningens förslag renodlas till att vara central sektorsmyndighet. RAÄ bör inte ägna sig åt arkeologiska undersökningar i egen regi. Privata alternativ, som kan bidra till metodutveckling och rationaliseringar, bör uppmuntras, samtidigt som kraven på vetenskaplig skicklighet kvarstår. Vidare är det angeläget att kostnaden för undersökningar som krävs för att privata fastigheter ska kunna exploateras står i rimlig proportion till exploaterings lönsamhet. Överkostnader bör täckas med statliga eller andra bidrag.

Slutligen vill vi peka på det stora behovet av hantverkare som kan vårda vår kulturmiljö. I dag lider vi brist på t.ex. bildhuggare, glasblåsare, förgyl-lare, tapetserare, kakelugnsmakare, tenngjutare, glasmästare, stuckatörer, murare och möbelrenoverare. Vi kan förutse att ca 100 000 hantverkare kommer att gå i pension inom mindre än tio år. Risken är därför stor att deras kunskaper inte hinner föras över till en ny generation. Regeringen bör tillsammans med näringslivets organisationer snarast vidta åtgärder för att utbildningar inom hantverksområdena skapas.

Med hänvisning till det anförda föreslår vi att riksdagen tillkännager för regeringen vad vi här har anfört om övergripande kulturarvs- och kulturmil-jöfrågor. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:Kr209 (m) yrkande 2 och 2004/05:Kr233 (m) yrkande 3 samt avslår motion 2004/05:Kr381 (s).

2. Kulturarvets betydelse och inventering av kulturhistoriska miljöer, punkt 2 (m)

av Kent Olsson (m), Lena Adelson Liljeroth (m) och Anna Lindgren (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 2 om kulturarvets betydelse och inventering av kulturhistoriska miljöer. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Kr233 yrkande 2 och avslår motionerna 2003/04:Kr203 och 2004/05:MJ434 yrkande 34.

Ställningstagande

I likhet med vad som anförs i motion 2004/05:Kr233 (m) vill vi understryka betydelsen av kulturarvet, som enligt vår uppfattning handlar om vad människor gör och tänker och om allt som omger oss. Kulturarvet är grunden som vi står på. Genom att känna till våra rötter kan vi bygga upp trygghet och identitet, veta var vi kommer ifrån och kanske inse vart vi är på väg. Kunskapen om det förflutna ger oss också perspektiv på vår egen tid och respekt för gångna och kommande generationers liv och arbete. Kunskapen skapar också tolerans och förståelse för andras kulturarv. Kulturarvet inbjuder även till spännande upptäcktsfärder i tid och rum.

Den lokala historien, kulturarvet i den egna hembygden, är den första kontakten varje människa får med det vi kallar kulturarv. Det lokala kulturarvet brukar också skapa det största intresset och engagemanget, som bl.a. kommer till uttryck i hembygd rörelsen. De flesta människor längtar förr eller senare efter att söka sina rötter. Man vill veta vem man är och bevara fragmenten av allt det som format den egna generationen. Det skapar trygg-

het i nutiden och hjälper till att ge perspektiv på världen runt omkring. Det lokala perspektivet ska vara vägledande t.ex. när man väljer de kulturmiljöer som bör vårdas och/eller skyddas.

Med hänvisning till det anförda föreslår vi att riksdagen tillkännager för regeringen vad vi här har anfört om kulturarvets betydelse och inventering av kulturhistoriska miljöer. Därmed bör riksdagen bifalla motion 2004/05:Kr233 (m) yrkande 2 och avslå motionerna 2003/04:Kr203 (c) och 2004/05: MJ434 (mp) yrkande 34.

3. Kulturarvets betydelse och inventering av kulturhistoriska miljöer, punkt 2 (c)

av Birgitta Sellén (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservation 3 om kulturarvets betydelse och inventering av kulturhistoriska miljöer. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Kr203 och avslår motionerna 2004/05:Kr233 yrkande 2 och 2004/05: MJ434 yrkande 34.

Ställningstagande

I likhet med motionären bakom motion 2003/04:Kr203 (c) anser jag att statens ansvar på kulturmiljöområdet måste tydliggöras. I diskussioner om kulturmiljöer som är värda att bevaras sägs det ofta att kommunerna har det yttersta ansvaret. Det är ett ansvar som kommunerna gärna tar om också staten tar sitt ansvar för de miljöer som dels är skapade av staten, dels anses ha ett riksintresse.

Många kulturmiljöer håller på att förfalla på grund av resursbrist. I motionen lämnas flera exempel på kulturmiljöer i Västmanland som är värdefulla och där akuta åtgärder behöver sättas in. Exempelen skulle kunna mångfaldigas. Jag anser i likhet med motionären att våra kulturhistoriska miljöer bör inventeras. Efter prioritering bör ett program presenteras för vilka bevarandeåtgärder som bör vidtas. Dagens möjligheter att erhålla bidrag genom EU:s målprogram, länsstyrelsernas kulturanslag m.m. är inte tillräckliga. Statens ansvar på området måste således tydliggöras.

Med hänvisning till det anförda anser jag att riksdagen bör bifalla motion 2003/04:Kr203 (c) och avslå motionerna 2004/05:Kr233 (m) yrkande 2 och 2004/05: MJ434 (mp) yrkande 34.

4. Den kyrkoantikvariska ersättningen, punkt 8 (kd)

av Gunilla Tjernberg (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 4 om den kyrkoantikvariska ersättningen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Kr362 yrkande 2, bifaller delvis motionerna 2004/05:Kr205 och 2004/05:Kr279 samt avslår motion 2004/05:K287 yrkande 6.

Ställningstagande

Som framhålls i motion 2004/05:Kr362 (kd) har staten alltjämt ett ansvar för det värdefulla kulturarv som våra kyrkor utgör. Den kyrkoantikvariska ersättningen är en överenskommelse mellan staten och kyrkan gällande statens åtagande för att underhålla och bevara Svenska kyrkans kyrkobyggnader. Svenska kyrkan har trots den statliga ersättningen svårt att klara underhållet av kyrkorna, och på många håll i landet har kyrkor lagts i malpåse och står mer eller mindre och förfaller. Jag anser därför att det är rimligt att ifrågasätta om den statliga ersättningen är tillräcklig. Enligt min mening bör regeringen få i uppdrag av riksdagen att redovisa vilka behov som finns för att bevara vårt kyrkliga kulturarv och hur väl detta behov uppfylls av den kyrkoantikvariska ersättningen.

Med hänvisning till det anförda anser jag att riksdagen bör bifalla motion 2004/05:Kr362 (kd) yrkande 2, delvis bifalla motionerna 2004/05:Kr205 (c) och 2004/05:Kr279 (c) samt avslå motion 2004/05:K287 (fp) yrkande 6.

5. Den kyrkoantikvariska ersättningen, punkt 8 (c)

av Birgitta Sellén (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 5 om den kyrkoantikvariska ersättningen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Kr205 och 2004/05:Kr279, bifaller delvis motion 2004/05:Kr362 yrkande 2 och avslår motion 2004/05:K287 yrkande 6.

Ställningstagande

Sedan beslut om kyrkoantikvarisk ersättning togs av riksdagen har kyrkans ekonomiska situation årligen försämrats. Underhållet av byggnaderna kan inte utföras i önskad omfattning och många pastorat ser med oro fram mot att behöva stänga sina kyrkor, vilket skulle få till följd att kyrkans kultur-

föremål endast blir tillgängliga på bilder. Det kyrkliga kulturarvet bör – som framhålls i motion 2004/05:Kr205 (c) – betraktas som alla svenskers gemensamma kulturarv, inte bara de kyrkotillhörigas. Enligt min mening är det angeläget att tillskjuta medel utöver tidigare bestämd kyrkoantikvarisk ersättning. Vidare bör man från statens sida ange en viljeinriktning för vad som ska hända med ersättningen efter 2009.

Med hänvisning till det anförda anser jag att riksdagen bör bifalla motionerna 2004/05:Kr205 (c) och 2004/05:Kr279 (c), delvis bifalla motion 2004/05:Kr362 (kd) yrkande 2 samt avslå motion 2004/05:K287 (fp) yrkande 6.

6. Skydd av gamla ortnamn, punkt 9 (m, fp, kd, c)

av Lennart Kollmats (fp), Kent Olsson (m), Gunilla Tjernberg (kd), Lena Adelsohn Liljeroth (m), Cecilia Wikström (fp), Birgitta Sellén (c) och Anna Lindgren (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservationen om skydd av gamla ortnamn. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Bo247 och avslår motion 2003/04:Kr204.

Ställningstagande

I likhet med motionärerna bakom motion 2004/05:Bo247 (m, fp, kd, c) anser vi att det finns all anledning att lyssna till den kritik som framförts med anledning av det lägenhetsregister som kommunerna upprättat för landsbygden och som i många fall gett fastigheterna helt nya namn. Det nya gårds- eller bynamnet, belägenhetsadressen, har åsatts fastigheten utan att hänsyn tagits till gårdens eller byns gamla och i många fall fornnordiska ursprungsnamn.

Den kritik som framförts bör tas på allvar av myndigheterna. En ny lag om lägenhetsregister bör innehålla en bestämmelse om att de boendes åsikter bättre ska beaktas när belägenhetsadressen åsatts fastigheten, så att gårdens eller byns gamla namn bevaras.

Med hänvisning till det anförda anser vi att riksdagen bör bifalla motion 2004/05:Bo247 (m, fp, kd, c) och avslå motion 2003/04:Kr204 (c).

7. Skydd för kyrkstäder, punkt 10 (m, fp, kd, c)

av Lennart Kollmats (fp), Kent Olsson (m), Gunilla Tjernberg (kd), Lena Adelsohn Liljeroth (m), Cecilia Wikström (fp), Birgitta Sellén (c) och Anna Lindgren (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om skydd för kyrkstäder. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Kr387 yrkande 5.

Ställningstagande

I likhet med motionärerna bakom motion 2003/04:Kr387 (kd) anser vi att kyrkstäderna och kyrkstadstraditionen är i behov av ett förstärkt skydd, vilket också föreslås av Kulturbemyndigheten som avgav sitt betänkande De norrländska kyrkstäderna (SOU 2003:81) i början av hösten 2003. Regeringen bör snarast komma med ett förslag till riksdagen som ligger i linje med utredningens förslag och som således ger ett förstärkt skydd för kyrkstäderna.

Med hänvisning till det anförda anser vi att riksdagen bör bifalla motion 2003/04:Kr387 (kd) yrkande 5.

8. Försäljning av arkeologiska fynd, punkt 14 (m, fp, kd)

av Lennart Kollmats (fp), Kent Olsson (m), Gunilla Tjernberg (kd), Lena Adelsohn Liljeroth (m), Cecilia Wikström (fp) och Anna Lindgren (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om försäljning av arkeologiska fynd. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:Kr202 och 2004/05:Kr209.

Ställningstagande

Riksantikvarieämbetet (RAÄ) kan genom s.k. fyndfördelning överlåta statens rätt till fornfynd på museer som åtar sig att vårda dem i framtiden på ett tillfredsställande sätt. Kulturminneslagen ger däremot inte RAÄ rätt att medge försäljning av fornfynd. Riksdagen har inte heller på annat sätt bemyndigat regeringen och RAÄ att avyttra fornfynd.

Vi delar de synpunkter som framkommer i motionerna 2003/04:Kr202 (m) och 2004/05:Kr209 (m) och anser således att regeringen snarast ska lämna riksdagen förslag till de lagändringar som krävs för att göra det möjligt att sälja delar av arkeologiska fynd när fynden är mycket rikliga, av samma sort och med ett begränsat bevarandevärde. Som exempel kan nämnas den stora mängd kinesiska porslinskärvor, närmare 9 ton, som hittades vid bärningen av den förlista ostindiefararen Götheborg I. En försäljning – som således inte är tillåten i dag – skulle kunna ge intäkter för att finansiera exempelvis ett angeläget kulturprojekt.

Vi föreslår således att riksdagen ska ge till känna för regeringen vad vi här har framfört. Det innebär att riksdagen bör bifalla motionerna 2003/04:Kr202 (m) och 2004/05:Kr209 (m).

9. Kostnadsansvaret för arkeologiska utgrävningar, punkt 16 (m, fp, kd, c)

av Lennart Kollmats (fp), Kent Olsson (m), Gunilla Tjernberg (kd), Lena Adelsohn Liljeroth (m), Cecilia Wikström (fp), Birgitta Sellén (c) och Anna Lindgren (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om kostnadsansvaret för arkeologiska utgrävningar. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Kr326 yrkande 13 och avslår motionerna 2003/04:Kr217, 2004/05:Kr306 och 2004/05:Kr382.

Ställningstagande

Den som vill uppföra en byggnad eller anläggning i ett område med fornlämningar är skyldig att svara för de arkeologiska undersökningar och utgrävningar som länsstyrelsen bedömer nödvändiga. Kostnaderna för dessa undersökningar kan många gånger bli betydande.

Vi anser att kostnadsansvaret för arkeologiska undersökningar normalt bör åvila exploatören. För större skogsbolag är detta vanligtvis inte något mer påtagligt bekymmer. För mindre företag däremot kan kostnadsansvaret innebära näst intill oöverstigligen hinder. Vi vill därför att regeringen ska utreda förutsättningarna för en mer generös tillämpning av förordningen om bidrag till kulturmiljövård för mindre företag. Alternativt kan vi tänka oss att man begränsar eller helt undantar mindre företag från det i kulturminneslagen reglerade kostnadsansvaret.

Vi vill få till stånd en brett upplagd översyn av kostnadsansvaret för uppdragsarkeologiska undersökningar. Utredningen bör exempelvis tydligt ange hur långtgående krav samhället ska kunna ställa på exploatören när det gäller ansvaret för kostnaderna för vetenskapliga analyser och publice-

ring av undersökningsresultat. Av översynen bör vidare framgå hur kostnaderna för de arkeologiska undersökningarna påverkar samhällsutvecklingen och tillväxten i samhället ur såväl positiv som negativ synvinkel. Översynen bör också omfatta kulturminneslagen och dess effekter för skogsnäringen.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge till känna för regeringen. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2003/04:Kr326 (c) yrkande 13. Övriga motioner som behandlas i detta sammanhang bör avstyrkas av riksdagen.

10. Bygder med rik förekomst av fornlämningar, punkt 17 (c) av Birgitta Sellén (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om bygder med rik förekomst av fornlämningar. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:Kr298 och 2004/05:Kr213 yrkandena 1, 2 och 5.

Ställningstagande

Kulturminneslagen (1988:950) hindrar alltför ofta angelägna satsningar som kan gagna en bygds utveckling.

Ansvar för kulturarvet och kostnaderna för dess bevarande bör enligt min mening normalt åvila samma huvudman. Har ett område med fornlämningar klassificerats som riksintresse bör enligt min mening staten ta sitt ansvar och svara för eventuella utgrävningskostnader.

För övriga områden med intressanta kulturlager som är aktuella att byggas ut anser jag att exploatören som regel ska svara för utgrävningskostnaderna. Dock bör mindre företag kunna undantas eller bara i begränsad utsträckning belastas med dessa kostnader.

Liksom i kulturminneslagen fanns i den tidigare gällande fornminneslagen ett kostnadsansvar föreskrivet, men det gällde endast större arbetsföretag medan staten svarade för kostnaderna för de mindre. Jag skulle vilja se en återgång till den gamla ordningen, vilket skulle minska kostnaderna för arkeologiska undersökningar för mindre arbetsföretag.

Vad jag här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge till känna för regeringen. Det innebär att riksdagen bör bifalla motionerna 2003/04:Kr298 (c) och 2004/05:Kr213 (c) yrkandena 1, 2 och 5.

11. Inträngsersättning till skogsbruket, punkt 18 (m, fp, kd)

av Lennart Kollmats (fp), Kent Olsson (m), Gunilla Tjernberg (kd), Lena Adelsohn Liljeroth (m), Cecilia Wikström (fp) och Anna Lindgren (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om inträngsersättning till skogsbruket. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:Kr267 yrkande 1 och 2003/04:MJ409 yrkande 11 och avslår motion 2003/04:Kr267 yrkande 2.

Ställningstagande

För att nå miljömålet Levande skogar har högt ställda delmål satts upp. En grundförutsättning för att nå målen för kulturmiljövårderna är att inventerade fornlämningar finns registrerade och att uppgifterna om lämningarna är lätt åtkomliga för markägarna. Regeringen har i en skrivelse till riksdagen (skr. 2003/04:39) framhållit att den ser det som angeläget att kunna främja både ett aktivt skogsbruk och skyddet av fornlämningar i dessa områden. Vi tycker det är bra men inte tillräckligt. Dagens skogsägare måste på samma sätt som tidigare generationer kunna bruka sin mark effektivt. Enligt vår mening kan de inte det. Den nuvarande kulturminneslagen ger inte utrymme för det. Det behövs därför en översyn av lagstiftningen, som ger utrymme för en ersättning till de skogsägare som inte kan bruka sina skogsmarker rationellt på grund av det där finns större fornlämningar och fornlämningsområden.

För närvarande pågår omfattande inventeringar av skogsmarker. Genom dem har man påträffat arealtäckande fornlämningar av en omfattning som kan komma att medföra betydande inskränkningar för det enskilda skogsföretaget. På sina håll finns risk för att skogsbruk och kulturminnesvård hamnar på kollisionkurs. Det har redan noterats en ökad misstro bland skogsägarna mot dagens myndighetsutövning.

Det är rimligt att de markägare som drabbas av betydande inskränkningar i nyttjandet av skogsmarker ska kompenseras ekonomiskt genom en inträngsersättning.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge till känna för regeringen. Det innebär att riksdagen bör bifalla motionerna 2003/04:Kr267 (kd) yrkande 1 samt 2003/04:MJ409 (kd) yrkande 11.

12. Kulturminneslagens undantag från lagen om offentlig upphandling, punkt 20 (m)

av Kent Olsson (m), Lena Adelsohn Liljeroth (m) och Anna Lindgren (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om kulturminneslagens undantag från lagen om offentlig upphandling. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2003/04:Kr268, 2004/05:Kr213 yrkande 3 och 2004/05:Kr243.

Ställningstagande

Regeringen hävdar att de arkeologiska förundersökningar och utgrävningar som Riksantikvarieämbetet genomför när markområden med fornlämningar ska exploateras är ett led i en myndighetsutövning. Lagen (1992:1528) om offentlig upphandling (LOU) är därför inte tillämplig i dessa fall.

Vi anser att LOU ska tillämpas när myndigheter m.fl. upphandlar olika typer av arkeologiska undersökningar. Åtgärder av detta slag ska alltså inte anses som myndighetsutövning. Regelverk får inte vara utformade på ett sådant sätt att de ger konkurrensfördelar åt statliga myndigheter som uppträder på en marknad där även andra aktörer verkar. Upphandlingen av arkeologiska tjänster bör i stället konkurrensutsättas på det sätt som finns föreskrivet i lagen om offentlig upphandling. Det ger effektivitetsvinster, vilket på sikt har en återhållande effekt på kostnadsutvecklingen för förundersökningar och utgrävningskostnader utan att kraven på vetenskaplighet eftersätts.

Med ett sådant förfarande stärks insynen i de arkeologiska beslutsprocesserna. Riksdagens revisorer, som tidigare granskat denna fråga, har ansett att riksdagens tidigare beslut om att inte tillämpa upphandlingsförfordringen borde omprövas. Samma uppfattning har Nämnden för offentlig upphandling framfört i ett remissyttrande över förslaget. Vi vill också påminna om att både Vägverket och Banverket har förordat en bredare upphandling. Som motiv för sin uppfattning har de båda myndigheterna framhållit att kostnaderna då skulle kunna reduceras utan att kvaliteten försämrats.

Vi föreslår att riksdagen som sin mening ger till känna för regeringen att lagen om offentlig upphandling bör ses över och att riksdagen bör underställa ett förslag till lagändring som innebär att denna lag ska tillämpas vid uppdragsarkeologi. Det innebär att riksdagen bör bifalla motionerna 2003/04:Kr268 (m), 2004/05:Kr213 (c) yrkande 3 och 2004/05:Kr243 (m).

- 13. Utförelse av kulturföremål ur landet, punkt 23 (m, fp, kd, c)**
av Lennart Kollmats (fp), Kent Olsson (m), Gunilla Tjernberg (kd),
Lena Adelsohn Liljeroth (m), Cecilia Wikström (fp), Birgitta Sellén
(c) och Anna Lindgren (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om utförelse av kulturföremål ur landet. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Kr324 och avslår motion 2004/05:Kr375.

Ställningstagande

En av Kulturdepartementet tillsatt utredningsgrupp med representanter för bl.a. Riksantikvarieämbetet, Nordiska museet och Riksarkivet har i en rapport till regeringen föreslagit att en fond ska inrättas för att möjliggöra inköp av hotade kulturföremål. Fonden ska ha ett grundkapital på mellan 50 och 60 miljoner kronor. Enligt utredningsgruppen bör fonden finansieras av staten men den bör också vara öppen för privata donationer. Vidare föreslår gruppen att regeringen ska låta utreda möjligheten till skattemässig avdragsrätt motsvarande donerade belopp. I likhet med vad som framförs i motion 2004/05:Kr324 (m) anser vi att regeringen snarast bör lämna förslag till riksdagen som går i utredningens riktning.

Med hänvisning till det anförda anser vi att riksdagen bör bifalla motion 2004/05:Kr324 (m) och avslå motion 2004/05:Kr375 (c, s).

Särskilda yttranden

1. Den kyrkoantikvariska ersättningen, punkt 8 (m, fp, kd, c)

Lennart Kollmats (fp), Kent Olsson (m), Gunilla Tjernberg (kd), Lena Adelson Liljeroth (m), Cecilia Wikström (fp), Birgitta Sellén (c) och Anna Lindgren (m) anför:

Riksdagen fastställde 1999 storleken på den kyrkoantikvariska ersättningen för åren 2002 – 2009. Beslutet innebär en stegvis höjning av ersättningen med 50 miljoner kronor för 2002 till 460 miljoner kronor för 2009. Enligt riksdagens beslut ska ersättningen för 2006 uppgå till 250 miljoner kronor, för 2007 till 300 miljoner kronor och för 2008 till 390 miljoner kronor.

Vi har noterat att regeringen i budgetpropositionen för 2006 har föreslagit en tillfällig neddragning för 2006 av anslaget med 15 miljoner kronor, som läggs tillbaka under åren 2007 – 2009. Vi vänder oss mot att regeringen nu vill ändra de ekonomiska förhållandena och därmed försvåra Svenska kyrkans planering då det gäller vården av de kyrkliga kulturminnena. Vi anser att förslaget innebär ett klart avsteg från de förutsättningar som genom tidigare riksdagsbeslut hittills gällt för Svenska kyrkan på detta område.

Vi påminner om vi i våra budgetmotioner har föreslagit att medlen till Svenska kyrkan ska återställas för 2006.

2. Momsbeläggningen av Riksantikvarieämbetets uppdragsverksamhet, punkt 21 (fp, kd, c)

Lennart Kollmats (fp), Gunilla Tjernberg (kd), Cecilia Wikström (fp) och Birgitta Sellén (c) anför:

Riksantikvarieämbetet svarar med sin uppdragsverksamhet för en betydande del av de arkeologiska undersökningar som genomförs i Sverige. Denna verksamhet anses utgöra ett led i en myndighetsutövning och är på denna grund momsbefriad. Skulle däremot länsstyrelsen ha låtit någon annan aktör svara för samma typ av arkeologisk undersökning betraktas detta som yrkesmässig verksamhet, vilken är momspliktig. Enligt vår mening ger denna ordning orimliga konkurrensfördelar åt uppdragsverksamheten.

Oavsett om denna uppdragsverksamhet ligger under Riksantikvarieämbetet eller under någon annan myndighet bör den uppträda på den arkeologiska marknaden som en med övriga aktörer jämbördig part och inte kunna dra fördel av dessa skatteregler.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motion från allmänna motionstiden hösten 2002

2002/03:Kr258 av Gunnar Nordmark (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen skall tillsätta en kommitté med uppgift att initiera och samordna verksamhet i samband med 300-årsminnet av Carl von Linnés födelse.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2003

2003/04:Kr202 av Cecilia Magnusson och Anita Sidén (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om viss försäljning av arkeologiska fynd för kulturprojekt.

2003/04:Kr203 av Jörgen Johansson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skyndsamt inventera bevarandevärda kulturhistoriska miljöer som håller på att förfalla samt upprätta åtgärdsprogram för bevarandet inför framtiden.

2003/04:Kr204 av Johan Linander (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bevarande av gamla ortnamn.

2003/04:Kr205 av Anders G Högmark (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om placering av Carl von Linnés födelsehem med näraliggande omgivningar på Unescos världsarvslista.

2003/04:Kr209 av Kent Olsson m.fl. (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kulturmiljön.

2003/04:Kr217 av Linnéa Darell (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kostnadsansvar vid arkeologiska fynd.

2003/04:Kr218 av Annelie Enochson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att Riksantikvarieämbetet anmodas att byggnadsminnesförklara sjömärket Valen (Kalven 1:3) på Kalvsund i Öckerö kommun.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att direktiven för översynen av vissa bebyggelsefrågor och skyddet för lösöre (dir. 2002:96 och 2003:16) utökas så att våra unika sjömärken ingår i denna översyn och får ett förbättrat skydd.

2003/04:Kr235 av Magdalena Andersson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att regeringen till Unesco bör föreslå att Visingsö upptas på världsarvslistan.

2003/04:Kr244 av Carl-Axel Roslund (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att lagstiftningen rörande skydd av skeppsvrak bör ses över.

2003/04:Kr245 av Ingegerd Saarinen m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen snarast bör tillträda Unescos konvention om skyddet för det marina kulturarvet (2001).
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen snarast bör verka i Nordiska rådet för tillträdande av de nordiska länderna och i EU för tillträdande av EU-nationerna till nämnda Unescokonvention.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen snarast bör tillträda Unidroitkonventionen om stulna eller illegalt exporterade kulturföremål från 1995.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen snarast bör verka i Nordiska rådet för tillträdande av de nordiska länderna och i EU för tillträdande av EU-nationerna till nämnda Unidroitkonvention.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen snarast bör ratificera Haagkonventionens (1954) andra protokoll från 1999 om skydd av kulturföremål i händelse av väpnad konflikt.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen snarast bör verka i Nordiska rådet för tillträdande och ratificering av de nordiska länderna och i EU för tillträdande och ratificering av EU-nationerna till nämnda Haagkonventionens första och andra protokoll.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen snarast bör verka i Nordiska rådet för tillträdande av de nordiska länderna och i EU för tillträdande av EU-nationerna till Unescos konvention om förbud mot och förhindrande av olovlig import, export och överförande av äganderätt avseende kulturogenom (1970).
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen snarast bör verka för en lagändring som kriminaliserar import av kulturföremål som exporterats illegalt från sitt ursprungsland.

2003/04:Kr253 av Johan Linander och Lars-Ivar Ericson (båda c):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om underhållet av kulturhamnar.

2003/04:Kr267 av Gunilla Tjernberg (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att en konsekvensanalys görs av nuvarande lagstiftning där ersättningsfrågan till markägare ingår.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av utbildning.

2003/04:Kr268 av Anna Lindgren och Stefan Hagfeldt (båda m):

Riksdagen beslutar att regeringen skall ompröva undantaget från lagen om offentlig upphandling i lagen (1988:950) om kulturminnen, m.m., varvid svensk lagstiftning ej längre kommer i konflikt med EG-rättens upphandlingsdirektiv, i enlighet med vad som anförs i motionen.

2003/04:Kr297 av Torkild Strandberg (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Riksantikvarieämbetet i samarbete med länsstyrelserna skall informera fastighetsägare om förekomsten av fornminnen på fastigheten.

2003/04:Kr298 av Birgitta Carlsson och Agne Hansson (båda c):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av kulturminneslagen (1988:950).

2003/04:Kr299 av Torkild Strandberg och Christer Nylander (båda fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ålägga fastighetsägare att dokumentera arvet från industrialiserings-epoken.

2003/04:Kr300 av Kenneth Johansson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda det nationella ansvaret för de världsunika kulturhistoriska industriarven i Avesta.

2003/04:Kr301 av Urban Ahlin (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett verksamt skydd för vårt historiska marina arv.

2003/04:Kr326 av Birgitta Sellén m.fl. (c):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att en översyn över kulturminneslagen bör göras.

2003/04:Kr328 av Ingegerd Saarinen m.fl. (mp):

1. Riksdagen beslutar att regeringen snarast skall tillträda Unescos konvention om skyddet för det marina kulturarvet (2001).
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen låter länsstyrelserna bestämma över vraken i respektive län så att seriösa projekt kan bedrivas.

2003/04:Kr337 av Yvonne Andersson och Chatrine Pålsson (båda kd):

Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning om hur man kan säkra det kulturella arv som finns vad gäller byggnader och sånger som tillkom i samband med den kristna folkrörelsens framväxt i vårt land.

2003/04:Kr370 av Agne Hansson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att rädda de öländska väderkvarnarna åt eftervärlden.

2003/04:Kr387 av Gunilla Tjernberg m.fl. (kd):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kyrkstäderna.

2003/04:MJ409 av Björn von der Esch m.fl. (kd):

11. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av kulturminneslagen så att intrångsersättning kan betalas ut i de fall skogsbruket inskränks av arealtäckande fornlämningar.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2004

2004/05:K287 av Tobias Krantz m.fl. (fp):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att vård och underhållet av kulturhistoriskt värdefull egendom efter år 2009 får en principiell lösning som är densamma för trossamfunden.

2004/05:Kr201 av Ingegerd Saarinen m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen snarast bör tillträda Unescos konvention om skyddet för det marina kulturarvet (2001).
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen snarast bör verka i Nordiska rådet för tillträdande av de nordiska länderna och i EU för tillträdande av EU-nationerna till nämnda Unescokonvention.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen snarast bör tillträda Unidroits konvention om stulna eller illegalt exporterade kulturföremål från 1995.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen snarast bör verka i Nordiska rådet för tillträdande av de nordiska länderna och i EU för tillträdande av EU-nationerna till nämnda Unidroitkonvention.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen snarast bör ratificera Haagkonventionens (1954) andra protokoll från 1999 om skydd av kulturföremål i händelse av väpnad konflikt.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen snarast bör verka i Nordiska rådet för tillträdande och ratificering av de nordiska länderna och i EU för tillträdande och ratificering av EU-nationerna till nämnda Haagkonventions första och andra protokoll.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen snarast bör verka i Nordiska rådet för tillträdande av de nordiska länderna och i EU för tillträdande av EU-nationerna till Unescos konvention om förbud mot och förhindrande av olovlig import, export och överförande av äganderätt avseende kulturegendom (1970).
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen snarast bör verka för en lagändring som kriminaliserar import av kulturföremål som exporterats illegalt från sitt ursprungsland.

2004/05:Kr205 av Lars-Ivar Ericson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den kyrkoantikvariska ersättningen.

2004/05:Kr209 av Cecilia Magnusson och Anita Sidén (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om försäljning av vissa arkeologiska fynd för finansiering av Götheborgs jordenruntsegling.

2004/05:Kr213 av Jörgen Johansson (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att huvud- och kostnadsansvar för kulturarvet åvilar samma huvudman som för områden med riksintresse, dvs. staten.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ansvar för arkeologiska utredningar utanför riksintressanta områden i normalfallet åvilar exploitören.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att arkeologiska undersökningar inte klassas som myndighetsutövande utan skall konkurrensutsättas.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Riksantikvarieämbetets arkeologiska verksamhet omvandlas så att Riksantikvarieämbetet blir en aktör på marknaden med samma förutsättningar som övriga aktörer.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att göra en översyn av kulturminneslagen (1988:950).

2004/05:Kr215 av Jeppe Johnsson och Anna Lindgren (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att särskild hänsyn skall tas till de län som har världsarv vid fördelningen av bidrag till kulturmiljövård till de olika länen.

2004/05:Kr217 av Ingegerd Saarinen m.fl. (mp):

1. Riksdagen beslutar att regeringen snarast skall tillträda Unescos konvention om skyddet för det marina kulturarvet (2001).
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen låter länsstyrelserna bestämma över vraken i respektive län så att seriösa projekt kan bedrivas.

2004/05:Kr233 av Kent Olsson m.fl. (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kulturarvet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kulturmiljön.

2004/05:Kr243 av Anna Lindgren och Stefan Hagfeldt (båda m):

Riksdagen begär att regeringen omprövar undantaget från lagen om offentlig upphandling i lagen (1988:950) om kulturminnen, m.m. så att svensk lagstiftning ej längre kommer i konflikt med EG-rättens upphandlingsdirektiv.

2004/05:Kr257 av Christer Skoog m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bevarandet av Hanö fyr.

2004/05:Kr270 av Ewa Thalén Finné och Tobias Billström (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fornlämningen i Uppåkra, Staffanstorps kommun.

2004/05:Kr276 av Tomas Eneroth och Carina Adolfsson Elgestam (båda s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett statligt engagemang för alla de samlade projekten inför Linnéjubileet år 2007.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ansöka om att uppföra Linnés födelsebygd som natur- och kulturobjekt på Unescos världsarvslista.

2004/05:Kr279 av Margareta Andersson och Sven Bergström (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att göra en översyn av bidraget till restaurering och underhåll av kyrkor.

2004/05:Kr296 av Sven Bergström och Lotta Hedström (c, mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att bevara s.k. överloppsbyggnader.

2004/05:Kr304 av Yvonne Andersson och Chatrine Pålsson (båda kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en utredning om hur man kan säkra det kulturella arv som finns i vårt land vad gäller byggnader och sånger som tillkom i samband med den kristna folkrörelsens framväxt.

2004/05:Kr306 av Bengt-Anders Johansson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fornminnen.

2004/05:Kr308 av Eskil Erlandsson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen för Sverige att utnyttja Linnés 300-årsjubileum för marknadsföring av Sverige, utveckla kulturturismen, utveckla sambanden mellan dagens framtidsfrågor om hållbar utveckling, miljöfrågor, biologisk mångfald och Linnés och hans lärjungars arbete m.m.

2004/05:Kr314 av Kerstin Andersson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fördelning av kulturmiljövårdspengar.

2004/05:Kr315 av Rigmor Stenmark m.fl. (c, m, fp, kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en nationell jubileumskommitté bör inrättas för Linnéjubileet år 2007.

2004/05:Kr320 av Birgitta Ahlqvist och Lennart Klockare (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bevara kustkulturen i Sverige och Östersjön.

2004/05:Kr324 av Lena Adelson Liljeroth (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättande av en fond för skydd av värdefulla kulturföremål.

2004/05:Kr329 av Ulf Holm (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att spannmålslagerhuset i Eslöv har ett nationellt intresse.
2. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med besked om vilka möjligheter som finns att bevara det riksunika spannmålslagerhuset i Eslöv.

2004/05:Kr335 av Tuve Skånberg (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skydda Österlens fiskelägen enligt kulturminneslagen.

2004/05:Kr362 av Gunilla Tjernberg m.fl. (kd):

2. Riksdagen begär att regeringen skall återkomma med en redogörelse om behoven för att bevara det kyrkliga kulturarvet.

2004/05:Kr371 av Johnny Gylling (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ändrad fördelning av byggnadsvårdsmedel till län med världsarv.

2004/05:Kr375 av Sven Bergström och Kenth Högström (c, s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att motverka den olagliga utförseln av allmoge- och kulturföremål från Sverige.

2004/05:Kr377 av Torkild Strandberg m.fl. (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ålägga fastighetsägare att dokumentera arvet från industrialiserings-epoken.

2004/05:Kr378 av Torkild Strandberg och Ulf Nilsson (båda fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Riksantikvarieämbetet i samarbete med länsstyrelserna skall informera fastighetsägare om förekomsten av fornminnen på fastigheten.

2004/05:Kr381 av Louise Malmström och Billy Gustafsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över hur man från statligt håll kan underlätta bevarandet av och informationen kring vårt kulturarv.

2004/05:Kr382 av Louise Malmström och Billy Gustafsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över huruvida man kan stimulera fortsatt bostadsbyggande på mark där det kan finnas fornlämningar.

2004/05:T335 av Johan Linander och Lars-Ivar Ericson (båda c):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om underhållet av kulturhamnar.

2004/05:MJ434 av Åsa Domeij m.fl. (mp):

34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att insatserna för att inventera och skydda kulturvärden i skogsbrukslandskapet skall öka.
35. Riksdagen begär att regeringen gör en översyn av definitioner och prioriteringar när det gäller skydd av nutida näringsfångslämningar.

2004/05:N403 av Christer Nylander m.fl. (fp, m, kd, c):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att omdisponera medel för att även stödja arkeologiska utgrävningar i Uppåkra.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökat statligt stöd till Glimmingehus.

2004/05:Bo247 av Tomas Högström m.fl. (m, fp, kd, c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ändringar i lagen om lägenhetsregister.